

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ

Diplomová práce

**PĚSTOUNSKÁ PÉČE NA PŘECHODNOU DOBU DLE
SOUČASNÉ PRÁVNÍ ÚPRAVY**

Bc. Kristýna Horníková

Plzeň, 2022

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2021/2022

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Bc. Kristýna HORNÍKOVÁ**
Osobní číslo: **R17M0039P**
Studijní program: **M6805 Právo a právní věda**
Studijní obor: **Právo**
Téma práce: **Pěstounská péče na přechodnou dobu dle současné právní úpravy**
Zadávací katedra: **Katedra občanského práva**

Zásady pro vypracování

1. Úvod
2. Vymezení základních pojmů
3. Problematika pěstounské péče na přechodnou dobu
4. Práva a povinnosti při výkonu pěstounské péče na přechodnou dobu
5. Závěr

Rozsah diplomové práce:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

viz příloha

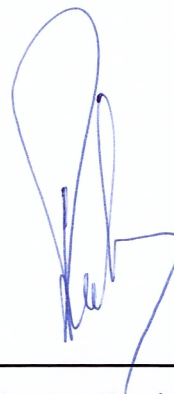
Vedoucí diplomové práce: **JUDr. Jindřich Psutka, Ph.D.**
Katedra občanského práva

Datum zadání diplomové práce: **31. března 2021**

Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2022**

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

Doc. JUDr. Jan Pauly, CSc.
vedoucí katedry

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma *pěstounská péče na přechodnou dobu* dle současné právní úpravy vypracovala samostatně a veškeré použité zdroje a literaturu jsem uvedla v seznamu použitých pramenů a literatury.

V Plzni dne

.....

Poděkování

Ráda bych poděkovala JUDr. Jindřichu Psutkovi, Ph.D. za odborné vedení mé práce, vstřícný přístup a cenné připomínky, které mi během vypracování této práce poskytl. Dále bych ráda poděkovala mé rodině a partnerovi za podporu v průběhu celého studia.

Obsah

Úvod.....	1
1 Náhradní péče o dítě.....	3
1.1 Osvojení.....	4
1.2 Pěstounská péče	5
1.3 Poručenství	8
1.4 Svěření do péče jiné osoby	9
1.5 Ústavní výchova	10
2 Pěstounská péče na přechodnou dobu dle současné právní úpravy	12
2.1 Prameny právní úpravy pěstounské péče na přechodnou dobu	12
2.1.1 Mezinárodní dokumenty.....	12
2.1.2 Vnitrostátní úprava	14
2.2 Pojem a účel.....	16
2.3 Požadavky kladené na osobu pěstouna na přechodnou dobu	18
2.4 Proces předání dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu	25
3 Práva a povinnosti pěstouna na přechodnou dobu a svěřeného dítěte... 30	
3.1 Dohoda o výkonu pěstounské péče na přechodnou dobu.....	30
3.1.1 Práva a povinnosti vyplývající z dohody o výkonu pěstounské péče na přechodnou dobu	34
3.1.2 Změna a zánik dohody o výkonu pěstounské péče na přechodnou dobu	37
3.1.3 Státní příspěvek na výkon pěstounské péče	38
3.2 Péče o dítě.....	39
3.3 Kontakt s biologickou rodinou	43
3.4 Hmotné zabezpečení pěstounské péče na přechodnou dobu	47
3.4.1 Příspěvek na úhradu potřeb dítěte	47
3.4.2 Odměna pěstouna	49
3.4.3 Příspěvek při převzetí dítěte	50
3.4.4 Zapatřovací příspěvek jednorázový.....	51

3.4.5	Okruh oprávněných osob.....	51
3.4.6	Nárok na dávku pěstounské péče	52
3.4.7	Náležitosti žádosti a rozhodnutí	53
3.5	Povinnosti dítěte v pěstounské péči na přechodnou dobu	54
4	Práva a povinnosti rodičů dítěte svěřeného do pěstounské péče na přechodnou dobu.....	55
5	Předání dítěte do jiné náhradní rodinné péče, zrušení a zánik pěstounské péče na přechodnou dobu	57
5.1	Předání dítěte do jiné náhradní rodinné péče.....	57
5.2	Zrušení pěstounské péče na přechodnou dobu	59
5.3	Zánik pěstounské péče na přechodnou dobu	60
6	Pozitiva a negativa pěstounské péče na přechodnou dobu	61
	Závěr.....	63
	Resumé	66
	Seznam použité literatury	68
	Monografie a komentáře	68
	Právní předpisy.....	69
	Soudní rozhodnutí	70
	Internetové zdroje.....	71
	Ostatní	73
	Seznam tabulek.....	74

Úvod

Téma diplomové práce jsem si zvolila z důvodu, že se jedná o téma v současné době velmi aktuální a diskutované. Pěstounská péče na přechodnou dobu je důležitý institut, zejména v praxi. Některé děti nemají to štěstí a nevyrostají v klidném a harmonickém rodinném prostředí. Mnoho z nich pochází z podmínek, které si jen stěží lze představit. Jejich rodiče mohou být duševně nemocní, drogově závislí či násilničtí. Vždy se ale nemusí jednat o takto nepříznivé podmínky. Rodiče se mohou dostat do tíživé finanční situace nebo si neví se svým dítětem rady a nejsou tedy schopni o dítě řádně pečovat. V těchto případech je nutné pro tyto děti najít náhradní rodinné prostředí. Rodina, a to i ta náhradní, vytváří pro dítě prostředí jistoty a bezpečí. Pěstounská péče na přechodnou dobu má značný význam u malých dětí, které jsou odkázány na starost a péči druhých lidí. Vazba dítěte s pečující osobou v raných fázích vývoje tvoří základ pro socio-emocionální vývoj člověka. Tento institut slouží k okamžité pomoci dítěti a díky tomu, že spolu zúčastněné osoby (dítě, pěstoun, orgán sociálně-právní ochrany dětí, biologická rodina, případný osvojitel apod.) velmi úzce spolupracují, může být pro dítě nalezeno to nejlepší řešení v co nejkratším čase.

Cílem této diplomové práce je zhodnotit současnou právní úpravu pěstounské péče na přechodnou dobu a posoudit, zda tento institut plní funkci zamýšlenou zákonem. K tomuto se váže i druhý cíl, a to popsat průběh vzniku a výkonu pěstounské péče na přechodnou dobu.

Práce je členěna do šesti kapitol, které jsou následně rozděleny na menší podkapitoly. První kapitola se věnuje vymezení základních institutů náhradní péče o dítě. V rámci podkapitol jsou popsány jednotlivé instituty náhradní rodinné péče a ústavní péče, a to za účelem zařazení pěstounské péče na přechodnou dobu do tohoto systému. Druhá kapitola se věnuje pěstounské péči na přechodnou dobu dle současné právní úpravy a je členěna na čtyři podkapitoly. První z nich se zaměřuje na prameny právní úpravy na úrovni mezinárodních i vnitrostátních předpisů. Druhá podkapitola se věnuje pěstounské péči na přechodnou dobu jako pojmu a jejímu členění, včetně nastínění odlišností od „klasické pěstounskou péče“. Na to navazují požadavky kladené na osobu pěstouna a následně proces předání dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu. Kapitola č. 3 je zaměřena na práva a povinnosti pěstouna na přechodnou dobu a rovněž na práva a povinnosti

svěřeného dítěte. Jedná se o povinnost pěstouna uzavřít dohodu o výkonu pěstounské péče a z ní následně vyplývající další práva a povinnosti. Rovněž se jedná o péči o dítě, jakožto jednu z nejdůležitějších povinností pěstouna, spolu s kontaktem s biologickou rodinou dítěte. Dále tato kapitola obsahuje právo na hmotné zabezpečení při výkonu pěstounské péče na přechodnou dobu, které náleží jak pěstounovi, tak dítěti. Poslední část této kapitoly je zaměřena na povinnosti dítěte v pěstounské péči na přechodnou dobu. Následující kapitola se věnuje právům a povinnostem rodičů dítěte, a to zejména proto, že rodičům nezaniká vyživovací povinnost ani rodičovská odpovědnost k dítěti. Kapitola č.5 se zaměřuje na předání dítěte do jiné náhradní péče, jako je osvojení nebo dlouhodobá pěstounská péče. Také je zde popsáno zrušení a zánik pěstounské péče na přechodnou dobu. V poslední kapitole se pokusím zhodnotit klady a zápory pěstounské péče na přechodnou dobu.

Tato diplomová práce je vypracována zejména na základě poznatků získaných z rešerše odborné literatury, právních předpisů a judikatury. K získání podrobných informací k činnostem orgánů sociálně-právní ochrany dětí byly přínosem i doporučení a metodiky Ministerstva práce a sociálních věcí. Seznam zdrojů, které byly využity, je umístěn na konci této práce.

Po předchozí domluvě s vedoucím práce JUDr. Jindřichem Psutkou, Ph.D. byla pro větší přehlednost upravena struktura práce, oproti zásadám vypracování diplomové práce.

1 Náhradní péče o dítě

V zájmu společnosti a každého dítěte je vyrůstat v klidném a harmonickém prostředí své rodiny. Samotné znění zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „OZ“), uvádí, že hlavním účelem manželství je založení rodiny a řádná výchova dětí.¹ V současné době náhradní péče o dítě pouze ojediněle řeší případy osiřelých dětí. Tento institut slouží především dětem, které mají matku i otce nebo alespoň jednoho z nich, ale ty se o ně nechtějí, neumějí anebo nemohou starat.² V těchto případech nastupuje institut náhradní péče o dítě, který zajišťuje péči o dítě jinými osobami než rodiči v prostředí, které je nejvíce podobné životu v přirozené rodině.³

Náhradní rodinná péče v sobě zahrnuje několik zákonných institutů, které se od sebe navzájem liší. Jedno však mají společné, a to právní skutečnost svého vzniku, kterou je rozhodnutí soudu. Náhradní péči o dítě můžeme rozdělit na dva typy, a to náhradní péči rodinného typu a péči institucionální neboli ústavní. Základním rozdílem mezi oběma typy je povaha nového kolektivu, do kterého dítě ze své rodiny přichází. V případě, že je dítě svěřeno konkrétní osobě či osobám a péče o dítě se uskutečňuje v jejich domácnosti, jde o péči rodinného typu. Do náhradní péče rodinného typu lze zařadit především osvojení, pěstounskou péči, pěstounskou péči na přechodnou dobu, poručenství, pokud poručník o dítě osobně pečuje a svěření do péče jiné osoby. V situaci, kdy je dítě umístěno do kolektivu, ve kterém se pečující osoby střídají a vykonávají výchovu dětí v rámci svého zaměstnání mimo svoji domácnost v určeném zařízení, jde o péči ústavního typu.⁴ Do této péče spadají veškeré ústavy určené pro péči o děti, jako dětské domovy, dětské diagnostické ústavy, dětské výchovné ústavy, domovy pro osoby se zdravotním postižením, zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc nebo tzv. kojenecké ústavy, dnes transformovány na dětská centra, kam jsou umístěvány děti do 3 let věku.⁵ Ačkoli oba výše uvedené typy náhradní péče o dítě jsou nezbytné,

¹ § 655 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

² *Dobrý pěstoun: náhradní rodinná péče v ČR*. Tábor: Asociace poskytovatelů sociálních služeb ČR, 2018, s. 19-20.

³ TRNKOVÁ, Lucie. *Náhradní péče o dítě*. Praha: Wolters Kluwer, 2018, úvod.

⁴ TRNKOVÁ, Lucie. *Náhradní péče o dítě*. Praha: Wolters Kluwer, 2018, s. 12.

⁵ § 2 odst. 1 zákona č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů, § 43 zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování, § 48 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách a § 42 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

platí, že rodinná péče má přednost před péčí ústavní, a to z důvodu, že ústav nedokáže plnohodnotně nahradit rodinnou péčí.⁶

1.1 Osvojení

Osvojení neboli adopce má základy již v římském právu. V dnešní době upravuje osvojení § 794–854 OZ. Od přijetí OZ někteří autoři osvojení nepovažují za institut náhradní péče, jelikož se jedná o přijetí cizí osoby za vlastní, kdy vzniká náhradní rodičovství se vším všudy. Pro účely vymezení základních institutů je v této práci osvojení zahrnuto mezi instituty náhradní péče o dítě, zejména i z důvodu, že instituty náhradní rodinné péče jsou vymezeny jako soubory právních institutů, které slouží k zajištění péče o dítě v případě, že o něj nepečuje jeho biologicky příbuzná rodina.⁷

Pokud nemohou o dítě pečovat jeho biologičtí rodiče, péče je zajištěna jiným způsobem. Jedná se o způsob, kdy je nahrazováno biologické rodičovství.⁸ Tato forma náhradní péče z právního pohledu vytváří, na rozdíl od ostatních forem, plnohodnotný vztah rodiče a dítěte. Osvojitel nabývá vůči dítěti všechna práva a povinnosti rodiče a dítě vůči osvojiteli všechna práva a povinnosti dítěte.⁹

Jednou z podmínek osvojení nezletilého dítěte je udělení souhlasu s osvojením. Souhlas osvojovaného dítěte je zapotřebí, pokud již dosáhlo věku dvanácti let. Souhlasová povinnost není absolutní, a to především s ohledem na vývoj dítěte, který je individuální. Z toho důvodu nelze povinnost vázat na pevnou věkovou hranici bez možnosti výjimek. Souhlas dítěte staršího dvanácti let není třeba v situaci, kdy dítě není schopno posoudit důsledky souhlasu a pokud by požadavkem souhlasu měl nastat rozpor se zájmy dítěte.¹⁰ V případech, kdy je dítě mladší dvanácti let, musí dát jeho jménem souhlas opatrovník. Opatrovníka jmenuje soud a je jím zpravidla orgán sociálně-právní ochrany dětí.¹¹ Před osvojením je dále třeba souhlasu rodiče, který je ve formě osobního prohlášení.

⁶ TRNKOVÁ, Lucie. *Náhradní péče o dítě*. Praha: Wolters Kluwer, 2018, s. 13.

⁷ TRNKOVÁ, Lucie. *Náhradní péče o dítě*. Praha: Wolters Kluwer, 2018, s. 12, 25.

⁸ § 796 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

⁹ HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka. *Rodinné právo*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2017, s. 181.

¹⁰ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, HRUŠÁKOVÁ, Milana, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II: Rodinné právo (§ 655-975), Velké komentáře*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2020, s. 601-602.

¹¹ § 806 a § 807 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

Proto, aby rodič mohl dát souhlas s osvojením dítěte, musí dosáhnout věku alespoň 16 let. Doba, kdy může rodič z hlediska života dítěte nejdříve souhlas s osvojením udělit, je odlišná u matky a u otce. Zatímco otec dítěte může dát souhlas hned poté, co se dítě narodí, matka smí souhlas dát nejdříve šest týdnů po narození dítěte.¹² Soud může ve zvláštním řízení rozhodnout, že rodiče zbavuje práva dát souhlas s osvojením, ovšem souhlas rodiče s osvojením jeho dítěte není potřebný jen výjimečně.¹³

Osvojitelem se může stát zletilá a svéprávná osoba, která svým způsobem života, pohnutkami a důvody, které jí vedou k osvojení, musí zaručit, že bude pro dítě dobrým rodičem.¹⁴ Při osvojení je kladen velký důraz na ochranu zájmů dítěte a osvojitelé proto musí podstoupit psychologické testy a přípravu na osvojení.¹⁵ Společnými osvojiteli se mohou stát výhradně manželé, z toho vyplývá, že společné osvojení dítěte mužem a ženou, kteří nejsou v manželském svazku, není možné. Není ovšem vyloučeno, aby dítě bylo osvojeno jedním z manželů či osobou, která není v manželském svazku. Věk osvojitele hraje také roli. Mezi osvojitelem a dítětem by měl být věkový rozdíl alespoň šestnáct let, kdy i v tomto případě je za splnění několika požadavků možná výjimka.¹⁶ Dle mého názoru by měl být brán zřetel i na horní věkovou hranici osvojitelů, aby nevznikal nepřiměřený věkový rozdíl.

Osvojení je velmi žádaná forma náhradní péče o dítě v České republice. Jedná o náročný proces, kterým musí projít jak osvojitel, tak osvojované dítě. Vzhledem k potřebě souhlasu rodičů může dojít k průtahům v celém procesu osvojení.

1.2 Pěstounská péče

Historie pěstounské péče sahá do dob středověké Evropy, kdy existoval institut kojných a chův. Bylo běžnou praxí, že městská rodina svěřovala své děti na

¹² § 810 odst. 1, § 811 odst. 1 a § 813 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

¹³ NOVOTNÝ, Petr, IVIČIČOVÁ, Jitka a kol. *Nový občanský zákoník*. 2. vydání. Praha: Grada Publishing, 2017, s. 127.

¹⁴ § 799 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

¹⁵ NOVOTNÝ, Petr, IVIČIČOVÁ, Jitka a kol. *Nový občanský zákoník*. 2. vydání. Praha: Grada Publishing, 2017, s. 123.

¹⁶ ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan, FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník: komentář svazek II* (§ 655-975). Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 349.

dva roky najaté kojné, a až poté si je brala zpět do své rodiny. V období osvícenství, na konci 18. století, institut kojných stále existoval, nesl ovšem úřední název „pěstouni“.¹⁷ Právní úpravu pěstounství, resp. schovanství lze nalézt v ABGB, kde bylo zakotveno, že pěstounům nevznikají tatáž práva a povinnosti, jako kdyby přijala dítě za své osvojením. Za první republiky vznikal pěstounský vztah smlouvou, kterou se pěstoun zavazoval pečovat o dítě a vyživovat ho.¹⁸ V tomto období se stal klíčovým zákon č. 256/1921 Sb., o ochraně dětí v cizí péči a dětí nemanželských, resp. jeho prováděcí nařízení. Ochrana podle těchto předpisů byla poskytnuta všem dětem, nemanželských či manželským do čtrnácti let věku, které se nacházely v náhradní péči pěstounů nebo v dětských ústavech. Až do roku 1952 právní předpisy preferovaly umístění dítěte do pěstounské rodiny před umístěním do ústavní péče. Zákon č. 69/1952 Sb., o sociálně právní ochraně mládeže zakotvil přednost ústavní péče před péčí pěstounskou. Z tohoto důvodu byly děti doposud umístěné v pěstounské péči přemístěny do dětských domovů. Znovuzavedení pěstounské péče do našeho právního řádu proběhlo prostřednictvím zákona č. 50/1973 Sb., o pěstounské péči, který po více než dvaceti letech znovu umožnil pěstounskou péči. Ovšem i v této úpravě měla péče ústavní či osvojení přednost před pěstounskou péčí.¹⁹

Pěstounská péče je dnes upravena v § 958–970 OZ a dále zákonem č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí (dále jen „ZSPOD“).²⁰ Pěstounskou péčí lze definovat jako náhradní rodinou péči, při které pěstoun osobně pečuje o dítě a je zodpovědný za jeho výchovu. Jedná se o náhradní rodinou péči, která je státem garantovaná a kontrolovaná. Pěstounská péče má přednost před péčí nerodinnou, kterou představuje péče ústavní.²¹ Do pěstounské péče jsou děti svěřovány z důvodu, že jejich výchova není u rodičů, případně u poručníka zajištěná a svěřeni vyžaduje zájem dítěte.²² Na rozdíl od osvojení je svazek mezi pěstounem a dítětem

¹⁷ MATĚJČEK, Zdeněk. *Náhradní rodinná péče: průvodce pro odborníky, osvojitele a pěstouny*. Praha: Portál, 1999, s. 27-28.

¹⁸ SMOLÍKOVÁ, Veronika. *Tradice pěstounské péče v českých zemích*. Ostrava: Key Publishing, 2014, s. 35-36.

¹⁹ SMOLÍKOVÁ, Veronika. *Tradice pěstounské péče v českých zemích*. Ostrava: Key Publishing, 2014, s. 50-53.

²⁰ *Dobrý pěstoun: náhradní rodinná péče v ČR*. Tábor: Asociace poskytovatelů sociálních služeb ČR, 2018, s. 21.

²¹ Důvodová zpráva k § 958 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

²² § 958 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

podstatně volnější. V rámci tohoto institutu nevzniká mezi pěstouny a dítětem příbuzenský vztah.²³

Pěstounská péče vzniká na základě rozhodnutí soudu, který může pěstounskou péči určit jak na dobu určitou, tak dobu neurčitou. Je ovšem žádoucí, aby dítě bylo v pěstounské péči pouze po dobu trvání překážky na straně biologických rodičů.²⁴ Pěstoun nemá k dítěti vyživovací povinnost, jelikož ta nadále náleží rodičům či jiným osobám, které určí soud.²⁵ Pěstoun má povinnost o dítě osobně pečovat a při jeho výchově vykonávat i přiměřená práva a povinnosti rodičů. Pěstoun dále vykonává správu jmění dítěte, ovšem jen nezbytnou pro výkon základních povinností a práv pěstouna.²⁶ Vzhledem k tomu, že se jedná o dočasný institut, má pěstoun povinnost udržovat, rozvíjet a prohlubovat vztahy dítěte s jeho rodiči a dalšími příbuznými. S komunikací s rodinou dítěte pomáhá pěstounům orgán sociálně-právní ochrany dětí.²⁷

Pěstounská péče je zřejmě nejvíce využívaný institut náhradní péče o dítě v České republice. Toto tvrzení lze podložit i statistickými údaji, kdy v roce 2020 bylo do pěstounské péče svěřeno 1564 dětí a do pěstounské péče na přechodnou dobu 616 dětí. Oproti tomu do péče budoucích osvojitelů a do osvojení bylo umístěno 761 dětí. Do péče jiné osoby 1235 dětí a do ústavní výchovy bylo v roce 2020 umístěno 1396 dětí.²⁸

Pěstounskou péči lze dále rozdělit na zprostředkovanou pěstounskou péči a nezprostředkovanou pěstounskou péči, kterou většinou vykonávají příbuzní. Příbuzenská péče má mít přednost před pěstounskou péčí vykonávanou cizími osobami. Tuto péči může vykonávat jak osoba v příbuzném vztahu k dítěti, tak

²³ BUBLEOVÁ, Věduna. *Základní informace o pěstounské péči a péči poručníka*. 3. vydání. Praha: Středisko náhradní rodinné péče, 2014, s. 7.

²⁴ ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan, FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník: komentář svazek II (§ 655-975)*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 686.

²⁵ § 961 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

²⁶ § 966 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

²⁷ *Dobrý pěstoun: náhradní rodinná péče v ČR*. Tábor: Asociace poskytovatelů sociálních služeb ČR, 2018, s. 21-22.

²⁸ MPSV. *Statistická ročenka z oblasti práce a sociálních věcí*. [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2020. [cit. 2021-11-15]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/975025/Statisticka_rocenka_z_oblasti_prace_a_socialnich_veci_2020+%28%29.pdf/e3f61e52-d276-80c4-2f5b-c6ab8beb16a4.

osoba dítěti a jeho rodině blízká.²⁹ V těchto případech může být kontakt s biologickými rodiči snazší, ovšem nejedná se o pravidlo.

Zvláštním institutem je pěstounská péče na přechodnou dobu, která může trvat nejdéle rok. Pěstounská péče na přechodnou dobu je tématem této práce, bude tedy o ní detailněji pojednáno níže.

1.3 Poručenství

Jedná se o institut náhradní právní ochrany nezletilého dítěte, které není plně svéprávné a nemá zajištěnou právní ochranu rodiči (rodičem). Poručenství je upraveno v ustanovení § 928–942 OZ. Poručník je ustanoven, pokud rodiče dítěte nevykonávají rodičovskou odpovědnost nebo ji nevykonávají v plném rozsahu. Poručník má vůči dítěti zásadně všechny práva a povinnosti jako rodič, s výjimkou vyživovací povinnosti, pokud soud nestanoví jinak.³⁰ Poručník je tedy v první řadě tím, kdo zajišťuje náhradní právní ochranu dítěte, spravuje jeho právní záležitosti a je zákonným zástupcem dítěte. Poručenství nemusí být řazeno do náhradní rodinné péče vždy, a to zejména pokud poručník o dítě osobně nepečuje. O poručenství jako náhradní rodinné péči lze hovořit v případě, že poručník o dítě osobně pečuje a má tedy z hlediska hmotného zabezpečení stejné postavení jako pěstoun a za stejných podmínek mu vzniká nárok na dávky pěstounské péče.³¹

Poručníka dítěti jmenuje soud a zároveň je výkon funkce soudem průběžně kontrolována. Rozhodnutí poručníka, které se netýká běžných záležitostí dítěte, musí být soudem schváleno. Soud poručníka na prvním místě ustanovuje na doporučení rodiče. Není-li nikdo doporučen, soud ustanoví poručníkem osobu příbuznou dítěti nebo osobu blízkou. Poručníkem může být jednotlivec i manželé. Pokud není možné ustanovit fyzickou osobu, je soudem ustanoven jako poručník orgán sociálně-právní ochrany dětí. Ten činí neodkladné úkony, dokud není ustanoven poručník nebo dokud se neujme své funkce.³²

²⁹ TRNKOVÁ, Lucie. *Náhradní péče o dítě*. Praha: Wolters Kluwer, 2018, s. 82.

³⁰ § 928 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

³¹ TRNKOVÁ, Lucie. *Náhradní péče o dítě*. Praha: Wolters Kluwer, 2018, s. 104.

³² § 929 - § 934 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

Funkce poručníka zaniká rozhodnutím soudu, pokud ji poručník nadále nechce vykonávat, stane se pro výkon funkce nezpůsobilý nebo porušuje svoje povinnosti vůči dítěti.³³

1.4 Svěření do péče jiné osoby

Svěření do péče jiné osoby upravuje § 953–957 OZ. Předpokladem pro volbu této formy náhradní péče o dítě je taktéž absence rodiče nebo poručníka, který by o dítě mohl pečovat.³⁴ Pečující osobou zpravidla bývá příbuzný či osoba blízká dítěti, která se po dobu, pro kterou rodiče nejsou schopni o dítě osobně pečovat, ujme péče o dítě. Zákon výslovně stanovuje, že svěření dítěte do péče jiné osoby nenahrazuje pěstounskou péči, předpěstounskou péči ani péči předadopční. Toto ustanovení zákona slouží zejména k eliminaci zneužití tohoto institutu jako předstupně k pěstounské péči.³⁵

Na základě předpokladu, že se dítěte ujme osoba blízká, není svěřenectví zprostředkováno orgány sociálně-právní ochrany dětí. Dále na rozdíl od pěstounské péče osoba pečující neprochází odborným posouzením a přípravou na péči o dítě.³⁶ Na druhé straně musí mít pečující osoba, stejně jako pěstoun, faktické bydliště na území České republiky, předpoklady pro řádnou péči o dítě a se svěřením musí souhlasit.³⁷

Soud v rozhodnutí o svěření dítěte do péče jiné osoby stanoví rodičům dítěte výživné, a to s přihlédnutím k jejich možnostem, schopnostem a majetkovým poměrům. Na rozdíl od pěstounské péče nejsou osobě pečující o dítě vypláceny dávky ze strany státu. Potřeby dítěte jsou hrazeny z výživného, které rodiče platí k rukám pečující osoby. Dítěti svěřenému do péče jiné osoby náleží příspěvek na úhradu potřeb dítěte v případě, že je vyšší než výživné ustanovené soudem, a to ve výši rozdílu mezi tímto příspěvkem a výživným.³⁸

³³ § 936 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

³⁴ TRNKOVÁ, Lucie. *Náhradní péče o dítě*. Praha: Wolters Kluwer, 2018, s. 97.

³⁵ HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka. *Rodinné právo*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2017, s. 307-308.

³⁶ TRNKOVÁ, Lucie. *Náhradní péče o dítě*. Praha: Wolters Kluwer, 2018, s. 97.

³⁷ § 954 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

³⁸ § 47g zákona č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí.

1.5 Ústavní výchova

Ústavní péče nastupuje zpravidla v případech, kdy nelze ponechat dítě v jeho rodině a zároveň není možné přistoupit ke kterékoliv formě výše uvedené náhradní péče o dítě. Jedná se o nezbytné opatření, které je subsidiární k péči o dítě v jeho rodině či institutům jako je osvojení, pěstounské péče, poručenství apod. Ústavní výchovu lze definovat jako institucionální, kolektivní náhradní péči o dítě, která je uskutečňována ve stanovených zařízeních, kde o děti pečují osoby v rámci svého povolání.³⁹ Ústavní výchovu nařizuje soud, pokud výchova dítěte nebo jeho tělesný, duševní a psychomotorický vývoj jsou vážně ohroženy či narušeny. Dalším důvodem jsou vážné okolnosti, pro které rodiče dítěte nemohou jeho výchovu zabezpečit.⁴⁰

Ústavní výchovu lze nařídít nejdéle na dobu tří let. Soud může tuto dobu opakovaně prodloužit, nejdéle však na dobu tří let. Pokud pominou důvody, pro které byla ústavní výchova nařízena, soud neprodleně ústavní výchovu zruší. Stejný postup se uplatní i tehdy, když je možné zajistit dítěti jinou než ústavní péči např. v podobě pěstounské péče. V opačném případě ústavní výchova končí nabytím zletilosti, kdy i v tomto případě je možné za stanovených podmínek výchovu o jeden rok prodloužit.⁴¹

Na základě zákona č. 363/2021 Sb., který novelizuje ZSPOD mohou být od 1.1.2025 umístovány děti do dětských domovů pro děti do tří let pouze za situace, kdy jejich zdravotní stav vyžaduje dlouhodobou lůžkovou péči. Je tedy vyloučena možnost umístění dítěte do tohoto zařízení z důvodu jeho ohrožení nevhodným sociálním prostředím.⁴²

V dnešní době je organizace jednotlivých ústavních zařízení značně roztržena, a to zejména z důvodu, že spadají do působnosti více ministerstev. Výše uvedené dětské domovy pro děti do tří let jsou v kompetenci Ministerstva zdravotnictví. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy spravuje dětské domovy, diagnostické ústavy, dětské domovy se školou a výchovné ústavy. Ministerstvo práce a sociálních věcí má na starosti domovy pro osoby se

³⁹ HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka. *Rodinné právo*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2017, s. 319-320.

⁴⁰ § 971 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

⁴¹ § 972 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

⁴² Zákon č. 363/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí ve znění pozdějších předpisů.

zdravotním postižením a zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc. Výše uvedené rozdělení se stalo předmětem kritiky, a to zejména pro svoji nejednotnost, neefektivitu a finanční náročnost. Navrhuje se tedy sjednocení celého systému do působnosti Ministerstva práce a sociálních věcí.⁴³

⁴³ TRNKOVÁ, Lucie. *Náhradní péče o dítě*. Praha: Wolters Kluwer, 2018, s. 110-111, 118.

2 Pěstounská péče na přechodnou dobu dle současné právní úpravy

2.1 Prameny právní úpravy pěstounské péče na přechodnou dobu

Tato kapitola je zaměřena na právní předpisy, které v současné době upravují pěstounskou péči na přechodnou dobu. Půjde o předpisy na mezinárodní i vnitrostátní úrovni.

2.1.1 Mezinárodní dokumenty

Všechny dokumenty, které jsou zde uvedeny, jsou pro Českou republiku na základě čl. 10 zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, závazné. Jedná se zejména o dokumenty, které se zabývají problematikou základních lidských práv a práv dítěte.

2.1.1.1 Úmluva o právech dítěte

Úmluva o právech dítěte (dále jen „Úmluva“) patří mezi klíčové dokumenty v oblasti mezinárodní ochrany dětí. Úmluva byla přijata Valným shromážděním OSN v New Yorku 20. listopadu 1989. Česká republika se přistoupením k Úmluvě zavázala respektovat a zabezpečit práva dítěte stanovená touto Úmluvou.

Nejdůležitější hledisko, které musí být při jakékoliv činnosti spojené s dítětem dodrženo, stanovuje čl. 3 odst. 1 Úmluvy a jedná se o zájem dítěte. Činností se rozumí jakákoliv činnost uskutečňována veřejnými nebo soukromými zařízeními sociální péče, soudy, správními nebo zákonodárnymi orgány.⁴⁴

Dalším významným principem je zákaz diskriminace dle čl. 2 odst. 1 Úmluvy. Dítě nesmí být diskriminováno v souvislosti s jeho rasou, barvou pleti, pohlavím, jazykem, náboženstvím, politickým nebo jiným smýšlením, národnostním, etnickým nebo sociálním původem, jako s tělesnou a duševní

⁴⁴ *Úmluva o právech dítěte a související dokumenty*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2016, s. 3.

způsobilostí. Zákaz diskriminace se vztahuje rovněž na postavení dítěte v souvislosti s jeho rodinným původem.⁴⁵

Dle čl. 20 Úmluvy má dítě, které je dočasně nebo trvale zbaveno svého rodinného prostředí, právo na zvláštní ochranu a pomoc poskytovanou státem. Stát je v těchto případech povinen zabezpečit dítěti náhradní péči, primárně pak náhradní rodinnou péči, kterou může být právě pěstounská péče na přechodnou dobu.⁴⁶

2.1.1.2 Evropské úmluva o výkonu práv dětí

Evropská úmluva o výkonu práv dětí byla přijata 25. ledna 1996 ve Štrasburku. Česká republika ji podepsala 26. dubna 2000 a ratifikovala 7. března 2001. Vyhlášena byla ve Sbírce mezinárodních smluv pod číslem 54/2001. Česká republika prohlásila, že tuto úmluvu použije na řízení o svěřeni dítěte do pěstounské péče.⁴⁷

Evropská úmluva o výkonu práv dětí v hlavě II., části A upravuje procesní práva dítěte. Dle čl. 3 dítě, které má podle vnitrostátních předpisů dostatečnou schopnost chápat situaci, musí mít v soudním řízení, které se jej týká, zaručena práva dostávat příslušné informace, být konzultováno a moci vyjádřit svůj názor, být informováno o možných důsledcích vyhovění jeho názoru a o možných důsledcích jakéhokoliv rozhodnutí. Mimo jiné musí mít možnost se těchto práv domáhat.⁴⁸

Úmluva rovněž zohledňuje zájem dítěte jako hlavní hledisko. Dle čl. 6 musí soudní orgán před vynesením rozhodnutí posoudit, zda má dostatečné informace k tomu, aby mohl rozhodnout v nejlepším zájmu dítěte, a je-li to třeba, musí si další informace opatřit zejména od osob, které mají rodičovskou odpovědnost. Rovněž

⁴⁵ *Úmluva o právech dítěte a související dokumenty*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2016, s. 3.

⁴⁶ *Úmluva o právech dítěte a související dokumenty*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2016, s. 7.

⁴⁷ Sdělení č. 54/2001 Sb. m. s., ministerstva zahraničních věcí o přijetí Evropské úmluvy o výkonu práv dětí.

⁴⁸ Čl. 3 Sdělení č. 54/2001 Sb. m. s., ministerstva zahraničních věcí o přijetí Evropské úmluvy o výkonu práv dětí.

je zde kladen důraz na rychlé projednání věci, kdy dle čl. 7 je soudní orgán povinen konat tak, aby nedošlo ke zbytečným průtahům.⁴⁹

2.1.1.3 Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod

Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Evropská Úmluva“) je významnou lidsko-právní úmluvou, která byla sjednána Radou Evropy v Římě 4. listopadu 1950. Tehdejší Československá republika podepsala úmluvu 21. února 1990 a 18. března 1992 vstoupila v platnost. Publikována byla ve Sbírce zákonů pod číslem 209/1992 Sb.

Evropská Úmluva neobsahuje úpravu určenou přímo dětem, ale vztahuje se na všechny osoby, tedy jak na dospělé, tak na děti. V kontextu této diplomové práce je stěžejní čl. 8 Evropské Úmluvy, který upravuje právo na respektování rodinného a soukromého života. Státní orgán do výkonu tohoto práva může zasahovat pouze v případech, *„kdy je to v souladu se zákonem a nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, veřejné bezpečnosti, hospodářského blahobytu země, předcházení nepokojům a zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných“*.⁵⁰

2.1.2 Vnitrostátní úprava

Tato kapitola se zaměřuje na vnitrostátní úpravu pěstounské péče na přechodnou dobu. Jedná se o vybrané právní předpisy, které tento institut upravují. V rámci této kapitoly budou právní předpisy, zejména OZ, ZSPOD a ZŘS, pouze nastíněny, jelikož jejich jednotlivá ustanovení jsou podrobněji rozebrána v následujících částech této práce.

2.1.2.1 Listina základních práv a svobod

Listina základních práv a svobod upravuje rodině-právní vztahy v kapitole čtvrté – hospodářská, sociální a kulturní práva. Pro účely úpravy pěstounské péče

⁴⁹ Čl. 6, čl. 7 Sdělení č. 54/2001 Sb. m. s., ministerstva zahraničních věcí o přijetí Evropské úmluvy o výkonu práv dětí.

⁵⁰ Čl. 8 Sdělení č. 209/1992 Sb., federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

na přechodnou dobu je významný čl. 32, který v odst.1 uvádí, že „*Rodičovství a rodina jsou pod ochranou zákona. Zvláštní ochrana dětí a mladistvých je zaručena*“. Předmětný článek v odst. 4 poté uvádí, že „*péče o děti a jejich výchova je právem rodičů; děti mají právo na rodičovskou výchovu a péči. Práva rodičů mohou být omezena a nezletilé děti mohou být od rodičů odloučeny proti jejich vůli jen rozhodnutím soudu na základě zákona*“.⁵¹

2.1.2.2 Občanský zákoník

Pěstounská péče na přechodnou dobu je upravena v § 958 odst. 3 OZ, který uvádí, že soud může dítě svěřit do pěstounské péče na přechodnou dobu, kdy podrobnosti přenechává jinému zákonu, resp. zákonu č. 359/1999 Sb., ZSPOD. Nicméně ustanovení § 958 a násl. OZ se vztahují i na pěstounské péči na přechodnou dobu. Jedná se tedy vedle ZSPOD o primární úpravu tohoto institutu.

2.1.2.3 Zákon o sociálně-právní ochraně dětí

Jak již bylo uvedeno výše, pěstounská péče na přechodnou dobu je upravena v ZSPOD, kde doznala značných změn po novele č. 401/2012 Sb. Tato novela mimo jiné zakotvila odměny pěstouna, a to bez ohledu na to, zda má pěstoun dítě svěřené do péče či nikoli.⁵² Dále byly touto novelou upraveny požadavky na vzdělání pěstounů a stanoven větší rozsah přípravy. Uzavírání dohody o výkonu pěstounské péče bylo na základě novely usnadněno a taktéž byly zakotveny služby pomáhající pěstounům na přechodnou dobu v různých situacích. Novela jasně upřesnila možnosti využití tohoto institutu a stanovila jasné podmínky pro užití pěstounské péče na přechodnou dobu.⁵³

2.1.2.4 Zákon o zvláštních řízeních soudních

Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních (dále jen „ZŘS“) upravuje procesní stránku pěstounské péče na přechodnou dobu. V § 452 je

⁵¹ Čl. 32 Ústavního zákona č. 2/1993 Sb., listina základních práv a svobod.

⁵² § 47e zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

⁵³ BUBLEOVÁ, Věduna. *Základní informace o pěstounské péči a péči poručníka*. 3. vydání. Praha: Středisko náhradní rodinné péče, 2014, s. 10.

obsažena úprava předběžného opatření upravující poměry dítěte. Zejména, když se dítě ocitne v prostředí bez řádné péče nebo je-li život dítěte, jeho normální vývoj nebo jiný důležitý zájem vážně ohrožen, je soud povinen předběžným opatřením upravit poměry dítěte tak, aby bylo umístěno do vhodného prostředí. Dále dle odst. 2 ZŘS lze předběžným opatřením svěřit dítě přímo do pěstounské péče na přechodnou dobu.⁵⁴ Mimo procesní otázky upravené zákonem o zvláštních řízeních soudních je úprava obsažena i v zákoně č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „OSŘ“).

2.2 Pojem a účel

Pěstounská péče na přechodnou dobu byla do našeho právního řádu včleněna novelou ZSPOD s účinností od 1.6.2006.⁵⁵ Zavedením tohoto institutu byla zdůrazněna potřeba krátkodobé pěstounské péče a rovněž byly stanoveny situace pro jeho využití. Dle této úpravy byly poskytovány stejné prostředky hmotného zabezpečení jako u „klasické“ pěstounské péče, což představovalo pro zájemce značný problém. Právní úprava předpokládala téměř okamžitě předání dítěte pěstounovi a ten musel být kdykoliv připraven dítě přijmout. Vzhledem k tomu, že zájemci neměli nárok na prostředky od státu v době, kdy neměli svěřené dítě a ani po jeho předání, museli vykonávat svá povolání, která by v případě svěřením dítěte museli okamžitě ukončit a po předání dítěte do původní nebo nové rodiny, znovu hledat práci.⁵⁶ Na základě toho byla pěstounská péče na přechodnou dobu využívána jen ve velmi malé míře. Od roku 2006 do roku 2013, byly v Plzeňském kraji zařazeny jen dvě pěstounské rodiny na přechodnou dobu. Jednalo se o finančně zabezpečené rodiny, které měly zájem pomáhat potřebným dětem. S ohledem na množství dětí, které nemohly vyrůstat ve své rodině, se jednalo o velmi malý počet pěstounů. Tato situace se změnila v následujících letech, kdy se právní úprava novelizovala a upravila poměry pěstounské péče na přechodnou dobu pro zájemce příznivěji. O tomto je blíže pojednáno v kapitole č. 2.1.2.3.

⁵⁴ § 452 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních.

⁵⁵ Zákon č. 134/2006 Sb., kterým se mění zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů.

⁵⁶ VRÁNOVÁ, Lucie. *Sociálně-právní analýza přechodné pěstounské péče v České republice*. Praha: Středisko náhradní rodinné péče, 2011, s. 33-34.

Pěstounská péče na přechodnou dobu bývá definována jako profesionální pěstounská péče, která se vyznačuje svojí časovou omezeností a je ve zvláštním postavení k dlouhodobé pěstounské péči. Pěstounská péče na přechodnou dobu byla přijata mimo jiné i za účelem snížení počtu dětí v ústavních zařízeních, a to především v dětských domovech pro děti do tří let.⁵⁷ Tento institut slouží k poskytnutí okamžité pomoci ohroženým dětem a urychlení jejich cesty do náhradní rodiny. Pomocí tohoto institutu je poskytnut čas rodičům dítěte k nápravě svých poměrů tak, aby byli schopni znovu převzít dítě do své péče. V případě, že rodiče nadále nebudou moci převzít zpět své dítě, dává tento institut prostor pro nalezení jiné vhodné rodiny pro dítě.⁵⁸ Je-li zjištěna nevhodná péče ze strany rodičů, je dítě svěřeno do péče pěstouna, a to ve velmi krátkém časovém úseku, kdy oproti „klasické“ pěstounské péči nedochází k dlouhému procesu zprostředkování.

Zákonem předpokládané důvody pro svěřeni dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu jsou vymezeny demonstrativně. Jedná se o dobu, po kterou rodiče nemohou ze závažných důvodů dítě vychovávat, a to pro nemoc, výkon trestu či odvykací léčbu. Dále dobu, po jejímž uplynutí může matka dát souhlas k osvojení, kdy tato doba činí 6 týdnů od narození dítěte, případně dobu 3 měsíců od udělení souhlasu, po kterou může rodič souhlas k osvojení dítěte odvolat. Poslední případ zohledňuje dobu do nabytí právní moci rozhodnutí soudu, že souhlas rodiče k osvojení není třeba. Jak je výše uvedeno, nejedná se o taxativní výčet, kdy soud může takto rozhodnout i pokud se jedná o dítě nalezené, opuštěné či týrané.⁵⁹

Oproti dlouhodobé pěstounské péči je časově limitována a maximálně činí jeden rok. Výjimku představuje situace, kdy do péče téhož pěstouna jsou svěřeni sourozenci dítěte, kdy doba jednoho roku se počítá ode dne svěřeni posledního z nich.⁶⁰ Ústavní soud ovšem konstatuje, že i v tomto případě je nutné zohlednit nejlepší zájem dítěte jako přední hledisko. Ve výjimečných případech může dítě setrvat v péči pěstouna na přechodnou dobu i déle než po dobu jednoho roku, pokud s tím dotčený pěstoun souhlasí. Může se jednat o případ, kdy je zřejmé, že závažné důvody, pro které aktuálně nemůže rodič dítě vychovávat, např. výkon

⁵⁷ TRNKOVÁ, Lucie. *Náhradní péče o dítě*. Praha: Wolters Kluwer, 2018, s. 89-90.

⁵⁸ BUBLEOVÁ, Věduna. *Základní informace o pěstounské péči a péči poručníka*. 3. vydání. Praha: Středisko náhradní rodinné péče, 2014, s. 9-10.

⁵⁹ § 27a odst. 7 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

⁶⁰ § 27a odst. 9 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

nepodmíněného trestu odnětí svobody, odpadnou v krátké době po uplynutí standartní zákonné lhůty jednoho roku, či pokud by přesun dítěte do péče jiné osoby znamenal vážný zásah do zájmů dítěte či poškození dítěte.⁶¹ Pojem „přechodná doba“ se stala součástí mnoha diskusí. Někteří obhajovali dvouměsíční dobu, jiní půl roku, kdy tyto intervaly považovali za dostačující pro nalezení jiného vhodného řešení pro dítě. Maximální doba, která byla považována za „přechodnou“, činila dva roky.⁶² Dle mého názoru je doba jednoho roku příliš dlouhá, hlavně pro nejmenší děti. Děti by měly být umisťovány na co nejkratší dobu, ideálně v trvání tří měsíců, maximálně šesti měsíců. Účelem takto zkrácené doby by měla být ochrana dětí před uměle vytvořenými poruchami citové vazby.

Je nutné mít na paměti, že záměrem pěstounské péče na přechodnou dobu není trvalé, ale přechodné řešení, ke kterému paralelně přistupuje velmi intenzivní práce s rodinou v krizi. Z judikatury Evropského soudu pro lidská práva vyplývá: *„Ačkoli základním smyslem článku 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod je chránit jedince před svévolnými zásahy veřejné moci, může jako doplněk existovat i pozitivní závazek obsažený v účinném „respektování“ rodinného života. Proto tam, kde vznikly rodinné vazby, musí stát v zásadě jednat způsobem, který umožní další rozvíjení takových vazeb, a podnikat opatření, která dovolí opětovné spojení rodiče a dítěte. Soud se musí také zabývat tím, zda cíle nelze dosáhnout mírnějšími prostředky. Odebrání dítěte je zdaleka nejkrasnější řešením, orgány musí hledat i jiná řešení, která mohou dosáhnout sledovaného účelu (proporcionalita).“⁶³*

2.3 Požadavky kladené na osobu pěstouna na přechodnou dobu

Osoba, která se chce stát pěstounem na přechodnou dobu, musí splňovat několik předpokladů, a to zejména proto, že musí o dítě řádně a osobně pečovat a hájit jeho zájmy. Pěstoun musí být osoba bezúhonná, stejně tak i jeho manžel, druh, dítě a ostatní osoby, které tvoří s žadatelem společnou domácnost. Za bezúhonného se pro tyto účely považuje ten, kdo nebyl pravomocně odsouzen

⁶¹ Nález Ústavního soudu ze dne 31.12.2018, sp. zn. II. ÚS 2344/18–3.

⁶² KONEČNÁ, Hana, SUDOVA, Markéta. *Jak dál s pěstounskou péčí na přechodnou dobu?* Praha: Středisko náhradní rodinné péče, 2011, s. 27-28.

⁶³ Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ze dne 26.2.2002, ve věci Kutzner proti Německu, č. 46544/99.

pro trestný čin, který směřoval proti životu, zdraví, svobodě, lidské důstojnosti, mravnímu vývoji nebo jmění dítěte, nebo jiný trestný čin, který může mít vliv na způsobilosti žadatele k řádné výchově dítěte.⁶⁴ Žadatel je rovněž posuzován z pohledu jeho osobnosti, psychického a zdravotního stavu. Pěstoun nesmí trpět duševními poruchami, dlouhodobými zdravotními problémy a měl by mít adekvátní rozumovou vyspělost. Toto posouzení je nutné provádět v souladu s Úmluvou o právech osob se zdravotním postižením, která zakazuje diskriminaci osob se zdravotním postižením při uplatňování žádosti o svěřeni dítěte do pěstounské péče.⁶⁵ Psychologické vyšetření žadatele, jeho manžela, druhu nebo partnera je zaměřeno na posouzení psychického stavu, motivace k podání žádosti o pěstounskou péči na přechodnou dobu, stabilitu manželského vztahu a prostředí rodiny a výchovné předpoklady žadatele. Jedná se o klíčovou fázi, ve které jsou eliminováni žadatelé s psychickými problémy. Mimo zdravotního a psychického stavu se u žadatele posuzuje sociální prostředí, včetně jeho bydlení a domácnosti. Žadatel je posuzován i z pohledu etnického, náboženského a kulturního prostředí.⁶⁶ Mimo výše uvedené předpoklady je nezbytné, aby žadatel plně chápal dočasnost tohoto institutu. Žadatel musí být připraven na styk s biologickými rodiči dítěte nebo osvojiteli a na předání dítěte do jejich péče.⁶⁷

Žadatel si podává žádost o zařazení do evidence osob pro výkon pěstounské péče na přechodnou dobu u obecního úřadu obce s rozšířenou působností v místě svého trvalého pobytu.⁶⁸ Žádost může podat fyzická osoba, která má zájem přijmout dítě do pěstounské péče na přechodnou dobu a zároveň je občanem České republiky. Žadatel může být i cizinec, kterému vyplývá nárok na sociální výhody z předpisu Evropské unie nebo který má na území povolen trvalý pobyt. Dále může být žadatelem i cizinec, který podle zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky, přechodně pobývá na území České republiky po dobu nejméně 365 dnů.⁶⁹

⁶⁴ § 27 odst. 1 písm. e) zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

⁶⁵ ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan, FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník: komentář svazek II* (§ 655-975). Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 693-694.

⁶⁶ § 27a odst. 2 písm. b) zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

⁶⁷ MPSV. *Metodické doporučení č. 7/2009 k odbornému posuzování žadatelů o zprostředkování rodinné péče*. [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2009. [cit. 2022-02-16]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/files/clanky/7271/Methodicke_doporuceni_MPSV_c-7.pdf.

⁶⁸ § 27a odst. 1 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

⁶⁹ § 20 odst. 1 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

Žadatel musí uvést identifikační údaje o své osobě a pokud jsou žadateli manželé, musí být uvedeny i identifikační údaje manžela. Dále musí žadatel určit, zda chce vykonávat pěstounskou péči či pěstounskou péči na přechodnou dobu. V rámci žádosti musí udělit souhlas, že orgán sociálně-právní ochrany dětí je oprávněn kdykoliv zjišťovat další potřebné informace a průběžně zjišťovat, zda nedošlo ke změně rozhodných skutečností žadatelem uvedených. Nedílnou součástí žádosti rovněž představuje souhlas s účastí na odborné přípravě pro přijetí dítěte do své rodiny. K žádosti musí být připojena zpráva o zdravotním stavu, doklad o státním občanství či doklad o povolení k trvalému pobytu nebo o nepřetržitém přechodném pobytu. Dále údaje o ekonomických a sociálních poměrech a dotazník, který obsahuje další údaje o žadateli.⁷⁰

Dotazník k žádosti o zařazení do evidence žadatelů vhodných stát se pěstouny na přechodnou dobu je rozdělen na čtyři části. Část A obsahuje základní osobní údaje, dosažené vzdělání, popis zaměstnání a zájmy žadatele, zkušenosti s péčí o děti, zdravotní stav, žadatelovi rodiče a partnerský vztah. Část B je zaměřena na děti žadatele, a to i dospělé, které už žijí mimo rodinu. O dětech musí být vyplněny základní osobní údaje, od jaké doby dítě s žadatelem v domácnosti nežije a jeho zdravotní stav. Část C je zaměřena na údaje o domácnosti žadatele. Žadatel zde uvádí své bytové poměry a lokalitu, kde žije. Dále také informace o své finanční situaci, zda má pravidelné příjmy, jeho platební povinnosti jako úvěry, půjčky, exekuce apod. Poslední část D je zaměřena na představy a očekávání o přijímaném dítěti, včetně například toho, jaké zdravotní omezení přijímaného dítěte je žadatel připraven zvládnout. Žadatel tento dotazník stvrdí svým podpisem, kdy zároveň potvrzuje, že údaje, které uvedl, jsou pravdivé a je si vědom následků uvedení nepravdivých informací. Tento dotazník slouží orgánům sociálně-právní ochrany dětí k posouzení žadatele pro zařazení do evidence.⁷¹

Obecní úřad obce s rozšířenou působností obdrženu žádost posoudí. Žádost může zamítnout, pokud žadatel nesplňuje podmínky uvedené v § 20 odst. 1 ZSPOD, zmíněné výše, nebo osoba nesplňuje podmínky pobytu na území České

⁷⁰ Krajský úřad Plzeňského kraje. *Žádost o zařazení do evidence žadatelů vhodných stát se osvojiteli / pěstouny / pěstouny na přechodnou dobu*. [online]. Krajský úřad Plzeňského kraje, 2021. [cit. 2022-02-15]. Dostupné z: <https://www.plzensky-kraj.cz/zprostredkovani-pestounske-pece>.

⁷¹ Krajský úřad Plzeňského kraje. *Dotazník k žádosti o zařazení do evidence žadatelů vhodných stát se osvojiteli / pěstouny / pěstouny na přechodnou dobu*. [online]. Krajský úřad Plzeňského kraje, 2021. [cit. 2022-02-15]. Dostupné z: <https://www.plzensky-kraj.cz/zprostredkovani-pestounske-pece>.

republiky. Pokud je žádost v pořádku, obecní úřad obce s rozšířenou působností založí spisovou dokumentaci, připojí své stanovisko, zprávu ze sociálního šetření v rodině žadatelů a opis z evidence Rejstříku trestů a neprodleně kopii spisové dokumentace postoupí krajskému úřadu.⁷² Pokud žadatel vezme svoji žádost zpět před postoupením spisové dokumentace krajskému úřadu, obecní úřad obce s rozšířenou působností rozhodne o zastavení řízení o zařazení žadatelů do evidence. Stejný postup nastane, i pokud žadatel po předchozí výzvě nesdělí údaje a nedoloží doklady potřebné pro spisovou dokumentaci.⁷³

Krajský úřad zajišťuje přípravu pro žadatele o pěstounskou péči na přechodnou dobu, kdy příprava činí nejméně 72 hodin. Krajský úřad může k provedení přípravy pověřit jinou fyzickou nebo právnickou osobu.⁷⁴ Rozsah přípravy je zde větší než u pěstounské péče či osvojení, a to zejména kvůli přechodnosti této péče a nárokům, které klade na pěstouny i děti svěřené do pěstounské péče na přechodnou dobu.⁷⁵ Účelem této přípravy je poskytnout žadatelům potřebné informace o potřebách dítěte, o náhradní rodinné péči a ujasnit představy o tom, jaké dítě mohou do péče přijmout.⁷⁶

Konkrétní podoba přípravy se v jednotlivých krajích liší, ačkoli základ mají společný. Část přípravy probíhá ve skupině a část formou individuální práce s žadateli. Individuální příprava zahrnuje úvodní a závěrečné pohovory, individuální práci s žadateli, kdy se věnuje jejich konkrétním potřebám, včetně jejich požadavků a očekávání. Naproti tomu skupinová část přípravy zahrnuje teoretickou část a mělo by se jí účastnit maximálně 20 osob. Spojení skupinové a individuální práce přináší vyšší zaměření na konkrétní potřeby žadatelů. Skupinová příprava slouží k porovnání názorů a představ účastníků, při individuální práci pak zájemci mají prostor pro otázky, které nechtějí klást při skupinové přípravě.⁷⁷ Přípravu vede tým odborníků, kteří mají praxi v oblasti náhradní rodinné péče. Sezení se může účastnit sociální pracovník a psycholog,

⁷² PLAČKOVÁ, Dagmar. *Zprostředkování pěstounské péče*. [online]. Plzeňský kraj, 2021. [cit. 2022-02-16]. Dostupné z: <https://www.plzensky-kraj.cz/zprostredkovani-pestounske-pece>.

⁷³ § 21 odst. 7 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

⁷⁴ § 11 odst. 2 písm. a) a § 48 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

⁷⁵ VÁVROVÁ, Alena. *Přípravy pro budoucí náhradní rodiče: (metodika)*. Praha: Středisko náhradní rodinné péče, 2012, s. 9.

⁷⁶ BUBLEOVÁ, Věduna. *Základní informace o pěstounské péči a péči poručníka*. 3. vydání. Praha: Středisko náhradní rodinné péče, 2014, s. 28.

⁷⁷ VÁVROVÁ, Alena. *Přípravy pro budoucí náhradní rodiče: (metodika)*. Praha: Středisko náhradní rodinné péče, 2012, s. 13.

kteří následně posuzují, zda je žadatel vhodný pro zařazení do evidence. V rámci přípravy by se mělo pracovat i s žadatelovo širší rodinou, které se přijetí dítěte týká. Skupinových příprav se často účastní i stávající pěstouni, kteří s žadatelem sdílí své zkušenosti a postřehy.⁷⁸

Příprava má dvě fáze, kdy první zahrnuje úvodní setkání žadatelů, a trvá v rozmezí osmi až deseti hodin. První fáze je rozdělena na dvě jednodenní setkání, kdy při prvním se žadatele mezi sebou seznamují, jsou zde prezentovány cíle a struktura přípravy a je zde vysvětlen proces zprostředkování. V druhém dnu jsou řešeny témata jako formy náhradní rodinné péče, právní aspekty těchto forem, psychologie dítěte a specifická péče o něj, současný stav náhradní rodinné péče v daném kraji a očekávání, obavy či motivace k podání žádosti. Druhá fáze přípravy je odlišná pro žadatele o osvojení a žadatele o pěstounskou péči. Setkání zde probíhají v rámci více dní a jsou zde řešena témata jako péče o děti v náhradní rodinné péči, zátěže v biologické rodině dítěte (závislosti, onemocnění), sociálně-právní témata péče, soudní jednání, řešení krizových situací, vlastní děti a rodina žadatele, práce s historií dítěte apod. Příprava žadatelů o pěstounskou péči na přechodnou dobu mimo výše uvedené zahrnuje i další témata, jako smysl tohoto institutu či kontakt a komunikace s biologickými rodiči. Je zde kladen důraz na práci s dítětem, s jeho potřebami, vysvětlením dané situace, jsou zde simulovány zátěžové situace a strategie jejich řešení.⁷⁹ Dle mého názoru by bylo vhodné do přípravy zařadit i kurzy první pomoci, vzhledem k tomu, že do pěstounské péče na přechodnou dobu jsou umisťovány i děti, jejichž biologické matky jsou uživatelky návykových látek a u dětí se objevují abstinenční příznaky, které mohou ovlivnit životní funkce.

Po absolvování přípravy sepíše sociální pracovník závěrečnou zprávu, která slouží jako jeden z podkladů pro rozhodnutí krajského úřadu. Závěrečná zpráva se opírá o poznatky odborníků, kteří se přípravy účastnili. Zpráva by měla obsahovat skutečnosti, které se během přípravy ukázaly jako pozitivní, ale rovněž i negativní, které by se mohly jevit jako rizikové pro zařazení žadatelů do evidence. Ve zprávě jsou také uvedeny konkrétní a specifické představy žadatelů o dítěti, které by chtěli

⁷⁸ MPSV. *Metodické doporučení č. 7/2009 k odbornému posuzování žadatelů o zprostředkování rodinné péče*. [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2009. [cit. 2022-02-16]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/files/clanky/7271/Methodicke_doporuceni_MPSV_c-7.pdf.

⁷⁹ MPSV. *Metodické doporučení č. 7/2009 k odbornému posuzování žadatelů o zprostředkování rodinné péče*. [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2009. [cit. 2022-02-16]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/files/clanky/7271/Methodicke_doporuceni_MPSV_c-7.pdf.

přijmout. Měla by být upřesněna jejich tolerance vůči rizikovým faktorům v rodinné i osobní anamnéze dítěte. To se týká především osvojitelů a dlouhodobých pěstounů. Pěstouni na přechodnou dobu by měli být připraveni přijmout každé potřebné dítě. Rovněž zde musí být jasně vyjádřeno, zda se žadatel doporučuje či nedoporučuje k zařazení do evidence. Závěrečnou zprávu žadatelé podepisují a mají možnost se vyjádřit a uvést své výhrady ke zprávě. Závěrečná zpráva se poté odesílá krajskému úřadu i se stanoviskem žadatelů.⁸⁰

Spisová dokumentace kraje musí obsahovat mimo jiné i lékařskou zprávu o zdravotním stavu žadatele, kterou vypracovává revizní lékař příslušného krajského úřadu. Podklady pro lékařskou zprávu žadatel obstarává sám, a to prostřednictvím svého praktického lékaře a jiných specialistů. Lékař posuzuje zdravotní stav po tělesné, duševní i smyslové stránce. Žadatelův stav nesmí bránit řádnému výkonu soustavné a dostatečné péče o dítě. Lékařský posudek musí obsahovat lékařské zprávy a nálezy. Dále také zhodnocení jednotlivých zdravotních postižení z hlediska omezení pečovatelských schopností žadatele. Závěrem musí lékař ve své zprávě uvést, zda doporučuje či nikoli žadatele k zařazení do evidence osob, které mohou vykonávat pěstounskou péči na přechodnou dobu.⁸¹

Krajský úřad provádí i psychologické vyšetření žadatelů s cílem posoudit, zda žadatel je schopen pečovat o dítě. Psycholog posuzuje žadatele z hlediska jeho duševního, psychického a smyslového stavu a rovněž zkoumá charakteristiky jeho osobnosti. Zohledňovány jsou i žadatelovy předpoklady vychovávat dítě a důvody, které vedly k podání žádosti o pěstounskou péči na přechodnou dobu. Vyšetření je také zaměřeno na sociální prostředí žadatele, jeho domácnost a náboženské, etnické a kulturní prostředí.⁸² Na základě tohoto vyšetření by mělo dojít k vyloučení žadatelů s psychopatologickými odlišnostmi.⁸³ Toto psychologické vyšetření může provádět psycholog přímo na příslušném krajském úřadě nebo prostřednictvím rodinných poraden.

⁸⁰ VÁVROVÁ, Alena. *Přípravy pro budoucí náhradní rodiče: (metodika)*. Praha: Středisko náhradní rodinné péče, 2012, s. 22-23.

⁸¹ MPSV odbor posudkové služby. *Doporučený postup pro posudkové lékaře a posuzující krajské lékaře*. [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2014. [cit. 2022-02-16]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/372765/2015_4623_721_DP.pdf/00f86bb6-e0fd-4eb2-df8d-83beeb44a583.

⁸² § 27 odst. 2 písm. b) zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

⁸³ MPSV. *Metodické doporučení č. 7/2009 k odbornému posuzování žadatelů o zprostředkování rodinné péče*. [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2009. [cit. 2022-02-16]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/files/clanky/7271/Metodicke_doporuceni_MPSV_c-7.pdf.

Žadatel, který splňuje předpoklady pro pěstounskou péči na přechodnou dobu, a to zejména z hlediska krátkodobosti péče, je na základě rozhodnutí krajského úřadu zařazen do evidence osob, které mohou vykonávat pěstounskou péči na přechodnou dobu. Evidence obsahuje žadatelovy osobní údaje, doklady připojené k žádosti (opis z evidence Rejstříku trestů, lékařskou zprávu, údaje o ekonomických a sociálních poměrech, písemný souhlas žadatele, jeho manžela, partnera nebo druhu s účastí na přípravě k přijetí dítěte do rodiny). Dále také písemný souhlas, že krajský úřad je oprávněn zjišťovat další potřebné údaje a zjišťovat, zda nedošlo ke změně rozhodných skutečností. Mimo výše uvedené obsahuje evidence i stanovisko obecního úřadu obce s rozšířenou působností k žádosti a stejnopis správního rozhodnutí či dohody o výkonu pěstounské péče.⁸⁴ Důležitým údajem je informace o počtu dětí včetně jejich charakteristiky, které je osoba v evidenci schopna přijmout do pěstounskou péči na přechodnou dobu. Specializace se zaměřuje především na věkovou skupinu dětí, kdy pěstouni mohou preferovat ranou pěstounskou péči, či naopak děti starší. Dále se klade důraz na dovednosti a připravenost pěstouna o dítě pečovat. Pěstoun na přechodnou dobu v rámci své specializace nemůže zaujímat jakékoliv diskriminační postoje. Pěstoun například nemůže požadovat, aby mu byly svěřovány děti většinového etnika. V případě takto diskriminačních postojů pěstouna se jedná o zásadní kontraindikaci pro výkon pěstounské péče na přechodnou dobu.⁸⁵ Krajský úřad předá opis seznamu osob zařazených do evidence, včetně výše uvedených údajů, obecním úřadům obcí s rozšířenou působností ve svém správním obvodu.⁸⁶

Krajský úřad může vydat rozhodnutí o nezařazení žadatele do evidence osob, které mohou vykonávat pěstounskou péči na přechodnou dobu. Proti tomuto rozhodnutí se žadatel může odvolat prostřednictvím správního orgánu, který napadené rozhodnutí vydal, tj. příslušný krajský úřad. V odůvodnění odvolání je nutné vyjádřit, s čím v napadeném rozhodnutí nesouhlasí a případně doložit nové skutečnosti. Odvolacím správním orgánem je Ministerstvo práce a sociálních věcí,

⁸⁴ § 27a odst. 3 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

⁸⁵ TRUBAČOVÁ, Klára. Komentář k § 27a. In MACELA, Miloslav, HOVORKA, Daniel, KRÍSTEK, Adam a kol. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí: Komentář*. [online]. Praha: Wolters Kluwer, 2020. [cit. 2022-2-28]. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/>.

⁸⁶ § 27a odst.6 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

kterému je odvolání, včetně spisové dokumentace žadatele s vyjádřením krajského úřadu, postoupeno.⁸⁷

2.4 Proces předání dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu

Ještě před samotným podáním návrhu na svěřeni dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu příslušnému soudu, musí být nalezen vhodný pěstoun pro ohrožené dítě. Jakmile se sociální pracovník obecního úřadu s rozšířenou působností dozví o dítěti, které má být umístěno do pěstounské péče na přechodnou dobu, osloví krajský úřad, který vede evidenci pěstounů na přechodnou dobu. Umístění konkrétního dítěte s pěstouny projedná zaměstnanec úřadu.⁸⁸

Při výběru vhodného pěstouna se zohledňuje jeho specializace na určitou skupinu dětí (viz. kapitola č. 2.3), která ovšem nesmí být příliš úzká. V praxi je zájem především o ranou pěstounskou péči, tedy péči o nejmenší děti. Je logické, že z povahy tohoto institutu budou do pěstounské péče na přechodnou dobu svěřovány právě nejmenší děti, kdy s tímto počítá i zákon, který v § 27a odst. 2 ZSPOD uvádí jako hledisko pro odborné posouzení žadatele jeho předpoklad pro výkon péče o dítě krátce po jeho narození.⁸⁹

Na základě specializace pěstounů na přechodnou dobu vedených v evidenci příslušným krajským úřadem jsou následně vybíráni nejvhodnější pěstouni pro dítě. Dítě nemusí být nutně svěřeno do pěstounské péče na přechodnou dobu v kraji, kde se nachází. Pěstouny mohou být i osoby z evidence osob vedené jiným krajským úřadem, je ale nutné vždy posoudit, zda umístění dítěte do vzdálenějšího místa od jeho bydliště, není v rozporu s jeho zájmy, zejména pak z pohledu kontaktu s rodiči nebo jinými blízkými osobami. Pěstouni mohou přijetí dítěte odmítnout, musí ale k tomu mít závažný důvod, například v podobě krátké doby od odchodu předchozího dítěte, zdravotní důvody apod. V případě bezdůvodného odmítnutí

⁸⁷ BUBLEOVÁ, Věduna. *Základní informace o pěstounské péči a péči poručníka*. 3. vydání. Praha: Středisko náhradní rodinné péče, 2014, s. 80.

⁸⁸ MACELA, Miloslav. *Informace o postupech spojených s umístováním dětí do pěstounské péče na přechodnou dobu po přijetí novely zákona č. 359/1999 Sb.* [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2013. [cit. 2022-2-23]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/umistovani_deti_PPPD.pdf/fb58f7da-a93c-6ef2-0602-40b7d7ee536d.

⁸⁹ § 27a odst. 2 zákona č. 369/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

přijetí dítěte, může být pěstoun vyřazen z evidence osob, které mohou vykonávat pěstounskou péči na přechodnou dobu.⁹⁰

Obecní úřad obce s rozšířenou působností je rovněž povinen projednat s rodiči nebo jinými osobami odpovědnými za výchovu důvody, které vedou k podání návrhu soudu a zároveň je poučit o jejich právech a povinnostech vyplývajících z jejich rodičovské odpovědnosti. Důvody jsou projednány v rámci případové konference, která se zabývá i způsoby jejich řešení.⁹¹ Obecní úřad obce s rozšířenou působností je tedy povinen realizovat taková opatření sociálně-právní ochrany dětí, kterými se řeší problémy ve výchově a péči o dítě bez nutnosti rozhodnutí soudu. Jedná se o opatření jako je poskytnutí nebo zprostředkování poradenství a pomoc při výchově rodičům či uložení povinnosti využít odborné pomoci. To ovšem neplatí v případech, kdy realizace opatření brání překážka (nemožnost projednání věci s rodiči pro jejich nezdělostnost či závažné onemocnění), anebo pokud je provedení vyhodnoceno jako zjevně neúčelné.⁹² V případě, kdy obecní úřad s rozšířenou působností podává návrh soudu na svěření dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu, je povinný vyhodnotit, že důvodem podání návrhu nejsou pouze nedostatečné bytové nebo majetkové poměry rodičů nebo osob, kterým bylo dítě svěřeno do péče, jestliže jsou jinak tyto osoby způsobilé řádně pečovat o dítě a plnit povinnosti plynoucí z jejich rodičovské odpovědnosti.⁹³

Po nalezení vhodného pěstouna podává obecní úřad obce s rozšířenou působností návrh soudu na vydání předběžného opatření dle § 452 a násl. ZŘS a § 924 OZ.⁹⁴ Spolu s návrhem na svěření dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu musí obecní úřad obce s rozšířenou působností založit spisovou dokumentaci k dítěti. Ve spisové dokumentaci jsou obsaženy osobní údaje o dítěti, údaje o sociálních poměrech dítěte, jeho rodičů, sourozenců a prarodičů. Dále také

⁹⁰ MACELA, Miloslav. *Informace o postupech spojených s umístováním dětí do pěstounské péče na přechodnou dobu po přijetí novely zákona č. 359/1999 Sb.* [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2013. [cit. 2022-2-23]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/umistovani_deti_PPPD.pdf/fb58f7da-a93c-6ef2-0602-40b7d7ee536d.

⁹¹ § 14 odst. 2 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

⁹² HOVORKA, Daniel. Komentář k § 14. In MACELA, Miloslav, HOVORKA, Daniel, KRÍSTEK, Adam a kol. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí: Komentář.* [online]. Praha: Wolters Kluwer, 2020. [cit. 2022-2-28]. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/>.

⁹³ § 14 odst. 3 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

⁹⁴ § 16 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

individuální plán ochrany dítěte a údaje o opatřeních sociálně-právní ochrany, která byla ve vztahu k dítěti a jeho rodině podniknuta.⁹⁵

Základním předpokladem pro nařízení předběžného opatření je nedostatek řádné péče o dítě. K rozhodnutí o návrhu na nařízení předběžného opatření je místně příslušný okresní soud podle místa navrhovatele, jímž je orgán sociálně-právní ochrany dětí. Jedná se o výjimku z obecného pravidla zakotveného v § 4 ZŘS, kdy pro naléhavost soudní úpravy poměrů je nutné, aby byla místní příslušnost vázána právě na navrhovatele. S ohledem na § 61 ZSPOD bude v převážné většině případů takto určený soud shodný s obecným soudem nezletilého dítěte.⁹⁶

Návrh na vydání předběžného opatření musí vedle obecných náležitostí dle § 42 odst. 4 OSŘ (kterému soudu je určena, kdo jej činí, které věci se týká, co sleduje, podpis a datum),⁹⁷ obsahovat jméno nezletilého, jména, povolání a bydliště účastníků, vylíčení rozhodujících skutečností odůvodňujících nařízení předběžného opatření a označení osoby, které má být dítě svěřeno.⁹⁸ V případě, že návrh neobsahuje náležitosti a vady jsou natolik závažné, že nelze o návrhu rozhodnout, neuplatní se obecná úprava řešení těchto nedostatků a vad a návrh bude soudem odmítnut.⁹⁹ Po doručení návrhu je soud povinný prověřit splnění obecných podmínek pro pěstounskou péči na přechodnou dobu. Tedy že, výchova dítěte v rodině není řádně zabezpečena, existuje zájem dítěte na svěřením do péče jiné osoby, dítě se kladně vyjádří k této věci s přihlédnutím na jeho věk a existuje vhodná osoba v evidenci osob, které mohou vykonávat pěstounskou péči na přechodnou dobu, která se svěřením souhlasí.¹⁰⁰ Účastníky řízení jsou rodiče, dítě, pěstoun a obecní úřad obce s rozšířenou působností.¹⁰¹ Dítě, které není plně procesně způsobilé, nemusí být zastoupeno, a to zejména s ohledem na požadavek urychleného rozhodnutí o návrhu na nařízení předběžného opatření, kdy není

⁹⁵ HOVORKA, Daniel. Komentář k § 21. In MACELA, Miloslav, HOVORKA, Daniel, KRÍSTEK, Adam a kol. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí: Komentář*. [online]. Praha: Wolters Kluwer, 2020. [cit. 2022-2-28]. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/>.

⁹⁶ MUZIKÁŘ, Ladislav, MACKOVÁ, Alena a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: Komentář*. Praha: Leges, 2016, s. 764-765.

⁹⁷ § 4 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.

⁹⁸ § 454 odst. 2 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních.

⁹⁹ MUZIKÁŘ, Ladislav, MACKOVÁ, Alena a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: Komentář*. Praha: Leges, 2016, s. 767.

¹⁰⁰ MACELA, Miloslav. *Informace o postupech spojených s umístováním dětí do pěstounské péče na přechodnou dobu po přijetí novely zákona č. 359/1999 Sb.* [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2013. [cit. 2022-2-23]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/umistovani_deti_PPPD.pdf/fb58f7da-a93c-6ef2-0602-40b7d7ee536d.

¹⁰¹ § 6 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních.

možné, aby byl soudem jmenován zástupce. Požadavek řádného zastoupení se vztahuje na řízení ve věci samé, kdy v tomto řízení soud zpravidla jmenuje opatrovníka dítěte orgán sociálně-právní ochrany dětí, kterým nesmí být orgán totožný s tím, který podal návrh.¹⁰² O návrhu na předběžné opatření rozhoduje soud bezodkladně, nejpozději do 24 hodin. V případě, že soud přesáhne horní hranici, je povinný uvést v odůvodnění skutečnosti, pro které nebylo možné rozhodnout dříve.¹⁰³ Rozhodnutí o nařízení předběžného opatření je vykonatelné okamžikem vydání, a to bez ohledu na právní moc. Rozhodnutí je účastníkům doručeno až při provedení jeho výkonu či dodatečně s vyrozuměním, že byl výkon proveden.¹⁰⁴

Po vydání předběžného opatření musí být soudem zajištěn jeho bezodkladný výkon. Všechny postupy při výkonu rozhodnutí musí být učiněny citlivě a s ohledem na dítě tak, aby nedošlo k nepřijatelným zásahům do jeho citového a psychického vývoje nebo jinému nedůvodnému zásahu do jeho práv. Dítě je s ohledem na jeho věk a rozumové schopnosti informováno o důvodech a krocích spojených s výkonem rozhodnutí. Dítěti by měly být vysvětleny důvody, které vedly k tomuto výkonu a měly by být zodpovězeny jeho případné otázky. Tyto požadavky vyplývají z Úmluvy o právech dítěte.¹⁰⁵

Předběžné opatření trvá na nezbytně nutnou dobu, maximálně v délce 3 měsíců od jeho vykonatelnosti. Předběžné opatření může být opakovaně prodlouženo, a to za předpokladu, že bylo ve věci samé zahájeno řízení. V tomto případě by celková doba předběžného opatření neměla přesáhnout 6 měsíců od jeho vykonatelnosti.¹⁰⁶ „*Reálná praxe soudů je však taková, že neprodleně po vydání předběžného opatření zahájí řízení o svěřeni dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu a dítě svěří pěstounům na přechodnou dobu rozsudkem*“.¹⁰⁷ Předběžné opatření, jímž je dítě odebráno z péče rodičů musí být chápáno jako krátkodobé a provizorní řešení. Navíc po celou dobu trvání předběžného opatření je nutné zkoumat jeho opodstatněnost a přiměřenost a v případě jeho prodloužení je nutné tento krok řádně odůvodnit.¹⁰⁸

¹⁰² MUZIKÁŘ, Ladislav, MACKOVÁ, Alena a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: Komentář*. Praha: Leges, 2016, s. 767-768.

¹⁰³ § 457 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních.

¹⁰⁴ § 457 a § 458 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních.

¹⁰⁵ MUZIKÁŘ, Ladislav, MACKOVÁ, Alena a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: Komentář*. Praha: Leges, 2016, s. 820.

¹⁰⁶ § 459 a § 460 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních.

¹⁰⁷ TRNKOVÁ, Lucie. *Náhradní péče o dítě*. Praha: Wolters Kluwer, 2018, s. 90.

¹⁰⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 12.5.2015, sp. zn. I. ÚS 2903/14-2.

Rodiče dítěte, orgán sociálně-právní ochrany dětí a opatrovník mohou kdykoliv navrhnout zrušení předběžného opatření. O návrhu na zrušení musí soud rozhodnout bezodkladně, nejpozději do sedmi dnů. Pokud je návrh zamítnut, může oprávněná osoba, pokud neuvede jiné důvody, opakovat návrh až uplynutím 14 dnů od právní moci rozhodnutí. O zrušení předběžného rozhodnutí již rozhoduje soud příslušný pro rozhodnutí ve věci samé, tedy soud určený podle bydliště nezletilého dítěte.¹⁰⁹

Po nařízení předběžného opatření a po provedení jeho výkonu předá soud věc neprodleně soudu příslušnému podle bydliště nezletilého.¹¹⁰ Tento soud bezodkladně zahájí řízení i bez návrhu.¹¹¹ Dítě v tomto řízení musí být zastoupeno opatrovníkem, kterého jmenuje soud. Zpravidla se jedná o orgán sociálně-právní ochrany dětí a rovněž jako v řízení o předběžném opatření se nesmí jednat o orgán sociálně-právní ochrany dětí, který podal návrh na zahájení řízení. Ve věci samé rozhoduje soud rozsudkem a s největším urychlením. Zpravidla soud vydává meritorní rozhodnutí do 6 měsíců od zahájení řízení.¹¹² Po vydání rozhodnutí o svěření dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu je soud povinen každé tři měsíce přezkoumat, zda důvody pro umístění dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu trvají.¹¹³

¹⁰⁹ § 462 a § 467 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních.

¹¹⁰ § 453 odst. 2 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních.

¹¹¹ § 468 odst. 3 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních.

¹¹² § 471 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních.

¹¹³ § 27a odst. 8 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

3 Práva a povinnosti pěstouna na přechodnou dobu a svěřeného dítěte

V této kapitole budou představeny práva a povinnosti pěstouna na přechodnou dobu i dítěte jemu svěřené. První tři podkapitoly se věnují právem a povinnostem pěstouna. Podkapitola hmotné zabezpečení pěstounské péče na přechodnou dobu obsahuje právo na dávky pěstounské péče, které náleží pěstounovi i dítěti. Poslední podkapitola se věnuje povinnostem svěřeného dítěte.

3.1 Dohoda o výkonu pěstounské péče na přechodnou dobu

Obecní úřad obce s rozšířenou působností navrhne osobě zařazené do evidence dohodu o výkonu pěstounské péče. Tato osoba je povinna do 30 dnů ode dne nabytí právní moci rozhodnutí o zařazení osoby do evidence, uzavřít tuto dohodu. Na základě této dohody je pěstounům poskytována pomoc a podpora při výkonu pěstounské péče na přechodnou dobu. Tato pomoc se zaměřuje na specifické oblasti v péči o přijaté dítě. Poskytované služby nejsou zaměřeny na potřeby, které mají všechny děti (zájmové aktivity, volnočasové aktivity apod.), ale na potřeby a zájmy, které vyplývají ze specifík pěstounské péče na přechodnou dobu.¹¹⁴

Dohoda o výkonu pěstounské péče na přechodnou dobu je veřejnoprávní smlouvou upravenou obecně v části páté zákona č. 500/2004 Sb., správní řád (dále jen „SŘ“). Otázky, které nejsou upraveny v ZSPOD, se tedy řeší podle SŘ. Pokud ZSPOD obsahuje odchýlné řešení některé z otázek od SŘ (např. úpravu zrušení veřejnoprávní smlouvy na základě institutu výpovědi dohody), má přednost úprava v ZSPOD. Rovněž lze přiměřeně použít část první a část druhou SŘ. V situaci, kdy by některou otázku nebylo možné řešit ani podle speciální úpravy ZSPOD, ani podle obecné úpravy SŘ, použije se pro úpravu dohody OZ s výjimkou ustanovení o neplatnosti právních jednání a relativní neúčinnosti, odstoupení od smlouvy,

¹¹⁴ MPVS odbor rodiny a ochrany práv dětí. *Informace k dohodám o výkonu pěstounské péče a správním rozhodnutím upravujícím práva a povinnosti podle § 47a odst. 2 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.* [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2013. [cit. 2022-02-16]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/informace_dohody.pdf/d46b6072-7a41-22fc-4a5e-1f2eea0b29d4.

o změně stran, pokud nejde o právní nástupnictví, o postoupení smlouvy a o ustanovení o započtení.¹¹⁵

Dohoda je uzavíraná s místně příslušným obecním úřadem obce s rozšířenou působností, kdy příslušnost se určuje podle místa bydliště osoby v evidenci. Není ovšem vyloučeno, aby po předchozí domluvě s místně příslušným úřadem, byla dohoda uzavřena obecním úřadem obce s rozšířenou působností, který není místě příslušný k podání návrhu na uzavření dohody, krajským úřadem nebo pověřenou osobou.¹¹⁶ V praxi se dohoda velmi často uzavírá právě s pověřenou osobou. Rovněž v Plzeňském kraji pěstouni na přechodnou dobu mají uzavřené dohody právě s pověřenými osobami.

Pověřené osoby, které mohou uzavřít dohodu jsou především příspěvkové organizace obcí a neziskové organizace (někdy označované jako doprovázející organizace). Příkladem pověřené osoby v Plzeňském kraji je organizace Domus, Latus, Rozum a cit, Diakonie západ, Sdružení pěstounských rodin či Dobrá rodina. Tyto pověřené osoby poskytují sociálně-právní ochranu na základě rozhodnutí o pověření k výkonu takové činnosti, které vydává krajský úřad. Pokud má poskytovatel pověření k poskytování sociálně-právních služeb je povinen tyto služby poskytovat, v opačném případě mu může být pověření odebráno. Na poskytnutí služeb v rozsahu pověření mají rodiče i děti vůči pověřené osobě právní nárok.¹¹⁷ Podmínkou pro vydání rozhodnutí o pověření je podání žádosti, která je dostupná na stránkách Ministerstvu práce a sociálních věcí. Osoba, která má zájem poskytovat sociálně-právní ochranu, musí prokázat odbornou způsobilost. Odbornou způsobilostí se dle § 49a ZSPOD rozumí řádně ukončené vysokoškolské studium v oblasti pedagogických a společenských věd či řádně ukončené studium ve vzdělávacích programech v rámci vyšších odborných škol, vzdělání v rozsahu, který se vyžaduje pro osvědčení o zvláštní odborné způsobilosti podle zákona č. 312/2002 Sb., o úřednících územních samosprávních celků společně s praxí v trvání nejméně 1 rok či absolvování akreditovaných vzdělávacích kurzů v rozsahu nejméně 200 hodin a praxe v oblasti péče o rodinu v trvání nejméně 2 roky.¹¹⁸ Další

¹¹⁵ KRÍSTEK, Adam. Komentář k § 47b. In MACELA, Miloslav, HOVORKA, Daniel, KRÍSTEK, Adam a kol. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí: Komentář*. [online]. Praha: Wolters Kluwer, 2020. [cit. 2022-2-28]. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/>.

¹¹⁶ § 47b zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

¹¹⁷ KRÍSTEK, Adam. Komentář k § 48. In MACELA, Miloslav, HOVORKA, Daniel, KRÍSTEK, Adam a kol. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí: Komentář*. [online]. Praha: Wolters Kluwer, 2020. [cit. 2022-2-28]. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/>.

¹¹⁸ § 49a zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

podmínkou pro vydání pověření je bezúhonnost, odpovídající hygienické podmínky, vlastnické nebo užívací právo k objektu nebo prostorám, ve kterých bude sociálně-právní ochrana poskytována, potřebné technické a materiální podmínky pro poskytování služeb, předložení výroční zprávy o činnosti a hospodaření či jiné obdobné doklady a splnění základních provozních a personálních standardů.¹¹⁹ Mimo jiné musí pověřená osoba před výkonem sociálně-právní ochrany uzavřít pojistnou smlouvu pro případ odpovědnosti za škodu způsobenou výkonem sociálně-právní ochrany.¹²⁰

Pověřená osoba je zodpovědná za nabídku poradenství a je povinna ho poskytovat. Poradenství se poskytuje za účelem pomoci osobám v evidenci a posilovat jejich kompetence při péči o svěřené děti. Poradenství je poskytováno například v případech, kdy je nutné řešit sociální nebo psychický problém dítěte, při řešení problémů s péčí o dítě, s výchovou dítěte nebo se zdravotním stavem dítěte, při zabezpečení péče o zdravotně postižené dítě, v oblasti vzdělávání dítěte, v období po přijetí dítěte do rodiny, v období návratu svěřeného dítěte do původní rodiny, při jednání s rodiči nebo osobami blízkými dítěti, při doplňování odborných znalostí a dovedností.¹²¹

Pověřené osoby mohou dále v sociálně-právní ochraně:

- a) vyhledávat děti uvedené v § 6 ZSPOD (např. děti, jejichž rodiče zemřeli nebo neplní povinnosti plynoucí z rodičovské odpovědnosti),
- b) vykonávat činnosti zaměřené na ochranu dětí před škodlivými vlivy (sleduje u dětí projevy násilí a nesnášenlivosti, nabízí dětem programy pro využití volného času, spolupracuje se školami a dalšími subjekty, pomáhá dětem překonat problémy apod.),
- c) zřizovat zařízení sociálně-právní ochrany (zařízení sociálně výchovné činnosti, výchovné rekreační tábory apod.),

¹¹⁹ § 49 odst. 2 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

¹²⁰ § 49 odst. 9 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

¹²¹ MPVS odbor rodiny a ochrany práv dětí. *Informace k dohodám o výkonu pěstounské péče a správním rozhodnutím upravujícím práva a povinnosti podle § 47a odst. 2 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.* [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2013. [cit. 2022-02-16]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/informace_dohody.pdf/d46b6072-7a41-22fc-4a5e-1f2eea0b29d4.

- d) zajišťovat přípravu žadatelů o zprostředkování pěstounské péče na přechodnou dobu, provádět tyto přípravy a poskytnout odbornou pomoc a poradenství těmto žadatelům,
- e) vyhledávat fyzické osoby vhodné stát se pěstouny a oznamovat je příslušnému úřadu obce s rozšířenou působností,
- f) vyhledávat děti, které mají trvalý pobyt na území České republiky, mají povolený trvalý pobyt apod., a kterým je nutné zajistit péči v náhradním rodinném prostředí formou pěstounské péče na přechodnou dobu.¹²²

Kontrolu nad výkonem sociálně-právní ochrany pověřenými osobami vykonává krajský úřad, který rozhodl o vydání pověření nebo v jehož obvodě pověřená osoba vykonává činnost. Při zjištění nedostatků je krajský úřad oprávněn vydávat opatření k odstranění takových nedostatků a pověřená osoba je povinna uložená opatření ve lhůtě stanovené krajským úřadem splnit.¹²³ Orgán, který vydal pověření, je oprávněn rozhodnout o odnětí takového pověření v případě, že o to pověřená osoba požádá nebo byl-li pověřené osobě pravomocně uložen správní trest za přestupek uvedený v § 59 až 59 g ZSPOD a jde o zvláště závažné porušení povinnosti (např. osoba vykonává bez pověření činnosti náležející této osobě, maří výkon ochranné výchovy dítěte, použije vůči dítěti nepřiměřený výchovný prostředek nebo omezení). Dále pokud pověřená osoba nevykonává činnosti, ke které jí bylo uděleno pověření či přestane splňovat podmínky pro vydání pověření (viz. výše).¹²⁴

Není-li dohoda uzavřena do 30 dnů ode dne nabytí právní moci rozhodnutí o zařazení osoby do evidence osob, zahájí obecní úřad obce s rozšířenou působností ke dni následujícímu po dni, kdy lhůta marně uplynula, řízení o vydání rozhodnutí o výkonu práv a povinností založených v § 47a odst. 1 ZSPOD.¹²⁵ K vydání rozhodnutí je nutné nařídit ústní jednání, a proto je lhůta dle § 71 odst. 3 SŘ stanovena až na 60 dnů ode dne, kdy nastala skutečnost, s níž zákon spojuje povinnost vydat rozhodnutí.¹²⁶

¹²² § 48 odst. 2 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

¹²³ § 49b zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

¹²⁴ § 50 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

¹²⁵ § 47b odst. 2 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

¹²⁶ MPVS odbor rodiny a ochrany práv dětí. *Informace k dohodám o výkonu pěstounské péče a správním rozhodnutím upravujícím práva a povinnosti podle § 47a odst. 2 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.* [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2013. [cit. 2022-02-16]. Dostupné z:

3.1.1 Práva a povinnosti vyplývající z dohody o výkonu pěstounské péče na přechodnou dobu

Součástí dohody jsou práva a povinnosti osob v evidenci, které jsou uvedené v § 47a odst. 2 ZSPOD a mohou být rozšířeny o práva nabídnuté ze strany pověřených osob nebo orgánu sociálně-právní ochrany dětí.¹²⁷ Ačkoli je dítě umístěno k pěstounům, zůstává pod ochranou státu, proto je nutné zajistit fungování systému doprovázení, vzdělání a podpory pěstounů a sledovat výkon pěstounské péče.¹²⁸

Osoby v evidenci mají právo na poskytnutí trvalé nebo dočasné pomoci při zajištění osobní péče o svěřené dítě. Jedná se o pomoc, která se poskytuje zejména za účelem zajištění krátkodobé péče při nemoci pěstouna, při vyřizování nezbytných osobních záležitostí, při úmrtí osoby blízké nebo při narození dítěte. Zajištění pomoci se váže nejen na některou výše uvedenou okolnost, ale také na věk, rozumovou vyspělost, schopnosti, zdravotní stav dítěte apod.¹²⁹ Např. pokud dítě chodí do školy, není nutné zajistit osobní péči po dobu, kdy je ve škole nebo ve školní družině. Péči mohou poskytovat osoby blízké, mateřská centra, jiné pěstounské rodiny, pracovníci subjektu, se kterým je uzavřena dohoda apod. Náklady jsou hrazeny ze státního příspěvku, který je vyplácen subjektu, s nímž má osoba uzavřenou dohodu. Je žádoucí, aby osoby, které takto krátkodobě pečují o dítě, znali specifika dětí vyrůstajících v pěstounské péči na přechodnou dobu a byli v základní míře poučeni a proškoleni. Součástí dohody by měl být režim, v jakém budou osoby o tuto formu pomoci žádat, s jakým předstihem apod. Osoby jsou rovněž povinni předat informace o dítěti, které mohou mít vliv na průběh péče. Může se jednat např. o specifické potřeby dítěte či informace o jeho zdravotním stavu.¹³⁰

https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/informace_dohody.pdf/d46b6072-7a41-22fc-4a5e-1f2eea0b29d4.

¹²⁷ § 47a odst. 2 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

¹²⁸ MPVS odbor rodiny a ochrany práv dětí. *Informace k dohodám o výkonu pěstounské péče a správním rozhodnutím upravujícím práva a povinnosti podle § 47a odst. 2 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.* [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2013. [cit. 2022-02-16]. Dostupné z:

https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/informace_dohody.pdf/d46b6072-7a41-22fc-4a5e-1f2eea0b29d4.

¹²⁹ ROGALEWICZOVÁ, Romana, CILEČKOVÁ, Kateřina, KAPITÁN, Zdeněk a kol. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí: komentář.* Praha: C.H. Beck, 2018, s. 465-466.

¹³⁰ MPVS odbor rodiny a ochrany práv dětí. *Informace k dohodám o výkonu pěstounské péče a správním rozhodnutím upravujícím práva a povinnosti podle § 47a odst. 2 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.* [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2013.

Jako další je právo na poskytnutí pomoci se zajištěním celodenní péče o svěřené dítě. Tato pomoc se poskytuje v rozsahu alespoň 14 kalendářních dnů v kalendářním roce, jestliže svěřené dítě dosáhlo alespoň věku 2 let. Pěstouni mají díky této pomoci možnost si odpočinout od celodenní náročné péče o děti, které mají často velmi specifické a komplexní potřeby. Péči lze zajistit např. letním táborovým pobytem, který může být i se zaměřením na děti v náhradní rodinné péči. Tato pomoc nesmí být v rozporu se zájmy a potřebami dítěte. Zejména u dětí předškolního věku je nutné zvážit, jakou formou a na jak dlouhou dobu tuto pomoc poskytnout, aby nedošlo k další traumatizaci dítěte. U dětí mladšího věku by měla být péče poskytována v kratších časových úsecích a pouze přes den. Naopak u starších dětí by neměl být problém s dlouhodobým pobytem např. na dětském táboře. Tato péče je taktéž hrazena ze státního příspěvku. Úhrada za služby musí být přiměřená a všechny nadstandardní služby musí hradit osoba v evidenci. Nabídku dlouhodobé pomoci nemusí osoba v evidenci využít. Jedná se o právo, nikoli povinnost. Zároveň je možné dohodnout větší rozsah, než je zákonem stanovené minimum 14 dnů.¹³¹

Osoba v evidenci má právo na zprostředkování psychologické, terapeutické nebo jiné odborné pomoci, a to alespoň jednou za 6 měsíců. Tato odborná pomoc může být poskytnuta i svěřenému dítěti a dalším dětem žijícím v domácnosti. Pomoc se zaměřuje na problémy spojené s výkonem pěstounské péče na přechodnou dobu. Odborná pomoc může být zajištěna subjektem, se kterým je dohoda uzavřena, prostřednictvím vlastního psychologa a terapeuta nebo externím odborníkem. Poskytuje se bezplatně, ale v případě nutnosti intenzivnější pomoci, není vyloučeno, aby část nákladů hradila osoba v evidenci. Jedná se o pomoc, která je nad rámec poradenství, které poskytuje obecní úřad, krajský úřad nebo pověřená osoba.¹³²

[cit. 2022-02-16]. Dostupné z:

https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/informace_dohody.pdf/d46b6072-7a41-22fc-4a5e-1f2eea0b29d4.

¹³¹ MPVS odbor rodiny a ochrany práv dětí. *Informace k dohodám o výkonu pěstounské péče a správním rozhodnutím upravujícím práva a povinnosti podle § 47a odst. 2 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.* [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2013. [cit. 2022-02-16]. Dostupné z:

https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/informace_dohody.pdf/d46b6072-7a41-22fc-4a5e-1f2eea0b29d4.

¹³² MPVS odbor rodiny a ochrany práv dětí. *Informace k dohodám o výkonu pěstounské péče a správním rozhodnutím upravujícím práva a povinnosti podle § 47a odst. 2 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.* [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2013.

Osoba v evidenci má právo i povinnost zvyšovat si znalosti a dovednosti v oblasti výchovy a péče o dítě. Právu na zajištění bezplatné možnosti zvyšovat si znalosti a dovednosti v oblasti výchovy a péče o dítě odpovídá zákonná povinnost osoby v evidenci zvyšovat si uvedené znalosti a dovednosti v rozsahu 24 hodin v době 12 kalendářních měsíců po sobě jdoucích. Cílem je zabezpečit osobám, které o přijaté dítě pečují, průběžné vzdělávání umožňující lépe reagovat na jejich specifické potřeby. Obecná témata vzdělání jsou zaměřena např. na přípravu předání dítěte do jeho rodiny nebo do jiné náhradní rodiny, na získání nových informací v oblasti péče o dítě. Vzdělávání se často realizuje prostřednictvím diskusí a workshopů. Vzdělávání může probíhat v rámci několikahodinových seminářů i vícedenních pobytů.¹³³

Pěstoun na přechodnou dobu má povinnost v souladu s individuálním plánem ochrany dítěte udržovat, rozvíjet a prohlubovat sounáležitosti dítěte s osobami dítěti blízkými, zejména s rodiči. Dále má povinnost umožnit styk dítěte s rodiči, pokud soud nerozhodne jinak. Této povinnosti odpovídá i právo na pomoc při plnění těchto povinností.¹³⁴ Blíže k těmto právům a povinnostem v kapitole č. 3.3.

V poslední řadě je nutné umožnit sledování naplňování dohody o výkonu pěstounské péče na přechodnou dobu a spolupracovat se zaměstnancem pověřeným sledovat vývoj dítěte. Zaměstnanec je povinný být alespoň jednou za 2 měsíce v osobním styku s pěstounem a s dítětem. Z těchto kontaktů je jednou za 6 měsíců vypracována zpráva, která je následně odevzdána obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností, v jehož obvodu má pěstoun trvalý pobyt.¹³⁵ Sledování výkonu pěstounské péče na přechodnou dobu spočívá v poskytování podpory a v kontrole výkonu péče. Účelem je chránit dítě a jeho zájmy, stejně tak jako

[cit. 2022-02-16]. Dostupné z:

https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/informace_dohody.pdf/d46b6072-7a41-22fc-4a5e-1f2eea0b29d4.

¹³³ ROGALEWICZOVÁ, Romana, CILEČKOVÁ, Kateřina, KAPITÁN, Zdeněk a kol. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2018, s. 467-468.

¹³⁴ ROGALEWICZOVÁ, Romana, CILEČKOVÁ, Kateřina, KAPITÁN, Zdeněk a kol. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2018, s. 468-469.

¹³⁵ ROGALEWICZOVÁ, Romana, CILEČKOVÁ, Kateřina, KAPITÁN, Zdeněk a kol. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2018, s. 469.

chránit osoby v evidenci, pokud mají vážné problémy při výkonu pěstounské péče na přechodnou dobu, ačkoli plní své povinnosti kvalitně.¹³⁶

3.1.2 Změna a zánik dohody o výkonu pěstounské péče na přechodnou dobu

Dohodu lze změnit, pokud se situace v rodině osoby pečující nebo v evidenci změní např. z důvodu přijetí dalších dětí. Dalším důvodem pro změnu dohody může být změna individuálních plánů ochrany svěřeného dítěte. Změna dohody se provádí stejným postupem jako při jejím uzavření. Lze tak učinit pouze písemně, a pokud byl nutný souhlas místě příslušného orgánu sociálně-právní ochrany dětí, pak je nezbytný předchozí souhlas i v případě změny dohody.¹³⁷

Dohoda zaniká dnem ukončení pěstounské péče na přechodnou dobu.¹³⁸ Dohodu lze vypovědět i tehdy, kdy osoby v evidenci takto mohou učinit bez udání důvodu, a to pouze jednou za kalendářní pololetí.¹³⁹ Na druhé straně obecni úřad, obecni úřad obce s rozšířenou působností, krajský úřad nebo pověřená osoba mohou dohodu vypovědět jen pro závažné nebo opakované porušení povinností, ke kterým se osoba zavázala v dohodě, dále pro opakované maření sledování naplňování dohody a pro odmítnutí přijetí dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu bez udání vážného důvodu.¹⁴⁰ Nová dohoda musí být uzavřena bezprostředně po zániku předchozí dohody nebo místně příslušný orgán sociálně-právní ochrany dětí musí upravit práva a povinnosti správním rozhodnutím. Osoba v evidenci by neměla zůstat bez dohody či správního rozhodnutí, které poskytuje podporu, pomoc a dohled.¹⁴¹

¹³⁶ MPVS odbor rodiny a ochrany práv dětí. *Informace k dohodám o výkonu pěstounské péče a správním rozhodnutím upravujícím práva a povinnosti podle § 47a odst. 2 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.* [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2013. [cit. 2022-02-16]. Dostupné z:

https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/informace_dohody.pdf/d46b6072-7a41-22fc-4a5e-1f2eea0b29d4.

¹³⁷ MPVS odbor rodiny a ochrany práv dětí. *Informace k dohodám o výkonu pěstounské péče a správním rozhodnutím upravujícím práva a povinnosti podle § 47a odst. 2 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.* [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2013. [cit. 2022-02-16]. Dostupné z:

https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/informace_dohody.pdf/d46b6072-7a41-22fc-4a5e-1f2eea0b29d4.

¹³⁸ § 47c odst. 1 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

¹³⁹ § 47c odst. 3, odst. 6 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

¹⁴⁰ § 47c odst. 2 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

¹⁴¹ § 47c odst. 7 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

3.1.3 Státní příspěvek na výkon pěstounské péče

Státní příspěvek je vyplácen obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností, obecnímu úřadu, krajskému úřadu, nebo pověřené osobě. Příspěvek je určen subjektu, který s osobou v evidenci uzavřel dohodu o výkonu pěstounské péče na přechodnou dobu, k částečné úhradě nákladů, které vynaložil na zajištění pomoci osobám v evidenci nebo svěřeným dětem a na provádění dohledu nad pěstounskou péčí na přechodnou dobu. Některé formy pomoci, na které se vztahuje státní příspěvek, se mohou dotknout i širšího okruhu osob. Jedná se například o vlastní děti pěstounů, které jsou součástí přípravy k přijetí dítěte do rodiny a následně využívají poradenství a odbornou pomoc po přijetí dítěte do rodiny.¹⁴²

Výše státního příspěvku činí 54.000 Kč za kalendářní rok v případě, že dohoda o výkonu pěstounské péče nebo pravomocné správní rozhodnutí upravující podrobnosti o výkonu práv a povinností osoby v evidenci, trvaly po celý kalendářní rok.¹⁴³ V případě, že pravomocné správní rozhodnutí nebo dohoda o výkonu trvaly jen určitou část z kalendářního roku, je hrazena poměrná část příspěvku 1/12 výše za kalendářní rok (4.500 Kč), která náleží za každý měsíc, a to bez ohledu na den uzavření dohody nebo právní moci rozhodnutí. Jedná se o částku fixní a kritériem pro stanovení výše státního příspěvku je počet platně uzavřených dohod o výkonu nebo pravomocných správních rozhodnutí příslušného subjektu.¹⁴⁴

O přiznání státního příspěvku rozhoduje krajská pobočka Úřadu práce ČR podle sídla nebo trvalého pobytu žadatele, a to na základě písemné žádosti. V žádosti musí být seznam osob, s nimiž byla uzavřena dohoda o výkonu pěstounské péče na přechodnou dobu nebo byla upravena práva správním rozhodnutím. Je nutné uvést jména a příjmení těchto osob a jejich adresu. Kopie dohod nebo správních rozhodnutí musí být přiložena v příloze této žádosti.¹⁴⁵

Lhůta pro výplatu státního příspěvku je 60 dnů od nabytí právní moci rozhodnutí o jeho přiznání. *„Cílem státního příspěvku na výkon pěstounské péče je mj. vytvořit stabilní systém služeb s garantovaným a předvídatelným*

¹⁴² MACELA, Miloslav. Komentář k § 47d. In MACELA, Miloslav, HOVORKA, Daniel, KRÍSTEK, Adam a kol. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí: Komentář*. [online]. Praha: Wolters Kluwer, 2020. [cit. 2022-2-28]. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/>.

¹⁴³ § 47d zákona odst. 2 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

¹⁴⁴ MACELA, Miloslav. Komentář k § 47d. In MACELA, Miloslav, HOVORKA, Daniel, KRÍSTEK, Adam a kol. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí: Komentář*. [online]. Praha: Wolters Kluwer, 2020. [cit. 2022-2-28]. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/>.

¹⁴⁵ § 47d odst. 3 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

*financováním.*¹⁴⁶ Pokud k datu 31. prosince je platná dohoda o výkonu pěstounské péče na přechodnou dobu či správní rozhodnutí a je zřejmé, že tato dohoda bude trvat i nadále je vyplácen státní příspěvek pro další kalendářní rok dopředu.¹⁴⁷ Příjemce státního příspěvku je povinen krajské pobočce Úřadu práce ČR oznámit do 15 dnů všechny rozhodné skutečnosti pro nárok na tento příspěvek. Není ovšem nutné oznamovat např. změnu počtu svěřených dětí, ale pouze uzavření či ukončení dohody o výkonu pěstounské péče na přechodnou dobu nebo zrušení správního rozhodnutí. Nárok na státní příspěvek je možné přiznat i zpětně, a to nejdéle za dobu tří kalendářních měsíců.¹⁴⁸

Osoba v evidenci může smluvního partnera jednou za kalendářní pololetí změnit, přičemž u předchozího může realizovat všechny nároky, které jí za kalendářní rok ze zákona náležely. Z toho důvodu nemusí být zálohově vyplacený státní příspěvek, pokud dohoda o výkonu pěstounské péče na přechodnou dobu či správní rozhodnutí trvala v daném kalendářním roce alespoň 6 měsíců.¹⁴⁹ „*Tento poměrně vstřícný systém by neměl zavdávat podněty ke spekulacím, např. k nedodržování výpovědních lhůt dohod dle § 47c zák. o soc.-práv. ochraně dětí, nebo k průtahům ve vydání souhlasného vyjádření obecního úřadu obce s rozšířenou působností s uzavřením dohody, v případech, kdy je smluvním partnerem končící dohody přímo tento úřad (čekání na dosažení 6měsíční doby trvání dohody není důvodem k vydání nesouhlasného vyjádření či k nedodržování lhůt stanovených správním řádem).*“¹⁵⁰

3.2 Péče o dítě

Pěstoun na přechodnou dobu je povinen a oprávněn o dítě osobně pečovat. Osobní péčí se rozumí péče, kterou věnují rodiče svým dětem. Tato povinnost je výrazem smyslu a účelu dočasné péče o dítě, které musí být odebráno ze své rodiny.

¹⁴⁶ MACELA, Miloslav. Komentář k § 47d. In MACELA, Miloslav, HOVORKA, Daniel, KŘÍSTEK, Adam a kol. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí: Komentář*. [online]. Praha: Wolters Kluwer, 2020. [cit. 2022-2-28]. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/>.

¹⁴⁷ § 47d odst. 4 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

¹⁴⁸ MACELA, Miloslav. Komentář k § 47d. In MACELA, Miloslav, HOVORKA, Daniel, KŘÍSTEK, Adam a kol. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí: Komentář*. [online]. Praha: Wolters Kluwer, 2020. [cit. 2022-2-28]. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/>.

¹⁴⁹ § 47d odst. 6 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

¹⁵⁰ MACELA, Miloslav. Komentář k § 47d. In MACELA, Miloslav, HOVORKA, Daniel, KŘÍSTEK, Adam a kol. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí: Komentář*. [online]. Praha: Wolters Kluwer, 2020. [cit. 2022-2-28]. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/>.

Pěstoun má právo mít dítě u sebe a zajistit jeho každodenní péči a ochranu. Povinnost osobní péče je naplněna i v případě, že dítě navštěvuje zařízení jako jesle, mateřskou školu či školní družinu. Pěstoun při výchově dítěte vykonává přiměřeně práva a povinnosti rodičů. Je oprávněn rozhodovat jen o běžných záležitostech dítěte, v těchto záležitostech dítě zastupovat a spravovat jeho jmění. Rodičovská odpovědnost tedy stále náleží rodičům, případně poručníkovi, je ovšem omezena o rozsah práv a povinností, které jsou soudem svěřeny pěstounovi na přechodnou dobu.¹⁵¹

Pěstouni na přechodnou dobu dbají i o zdraví dítěte. Jsou povinni s dítětem pravidelně navštěvovat pediatra a po přijetí dítěte do péče by ho měli neprodleně navštívit.¹⁵² Pěstouni jsou oprávněni volit poskytovatele zdravotních služeb a zdravotnické zařízení. Považují se výslovně dle § 42 zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování za zákonného zástupce dítěte. Májí tedy právo na informace o hospitalizaci svěřeného dítěte a jeho zdravotním stavu, právo na pobyt s nezletilým hospitalizovaným dítětem ve zdravotnickém zařízení, právo klást otázky či právo podávat stížnosti proti postupu poskytovatele zdravotních služeb. Pěstoun na přechodnou dobu má i povinnosti, a to zejména uhradit cenu poskytnutých zdravotních služeb nehrazených z veřejného zdravotního pojištění nebo pravidelně podávat informace o zdravotním stavu a vývoji dítěte.¹⁵³ V situaci, kdy dítě bude podstupovat nikoli běžné léčebné zákroky, bude nutný souhlas rodiče, jelikož pěstoun na přechodnou dobu může rozhodovat jen o běžných záležitostech dítěte.¹⁵⁴

Pěstouni na přechodnou dobu musí rovněž dbát o řádné plnění povinné školní docházky dítěte. Zákonným zástupcem se ve vztahu ke školským zařízením rozumí osoba, která je v souladu se zákonem nebo rozhodnutím soudu oprávněna za dítě jednat, tzn. rodič nebo poručník. V situaci, kdy je dítě svěřeno do pěstounské péče na přechodnou dobu do místa značně vzdáleného od jeho školského zařízení, je logické dočasně změnit školské zařízení. Toto rozhodnutí ovšem nespadá do běžných záležitostí, o kterých mohou pěstouni na přechodnou dobu sami

¹⁵¹ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, HRUŠÁKOVÁ, Milana, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II: Rodinné právo (§ 655-975), Velké komentáře*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2020, s. 1152.

¹⁵² Pěstounská péče na přechodnou dobu. *Průběh pppd*. [online]. Pěstounská péče na přechodnou dobu, 2021. [cit. 2022-03-04]. Dostupné z: <https://www.rpp.cz/inpage/prubeh-pppd/>.

¹⁵³ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, HRUŠÁKOVÁ, Milana, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II: Rodinné právo (§ 655-975), Velké komentáře*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2020, s. 1153-1154.

¹⁵⁴ § 877 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

rozhodovat a zároveň nejsou považováni dle zákona č. 561/2004 Sb., školský zákon za zákonného zástupce. V těchto případech je nutný souhlas rodičů, popř. poručníka. Pěstoun je oprávněn jednat jen v běžných záležitostech jako je omluva docházky, účast na třídních schůzkách, jednat s učiteli apod. Pěstoun na přechodnou dobu by rovněž měl seznámit pracovníky zařízení se situací v jaké se dítě nachází.¹⁵⁵

Při převzetí dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu je nutné respektovat vazbu na biologickou rodinu, identitu dítěte, jeho minulost i kulturu. S tím souvisí i otázka změny jména a příjmení dítěte. Ke změně může dojít pouze na žádost zákonného zástupce, popř. tento souhlas lze nahradit rozhodnutím soudu. Z judikatury vyplývá, že „*pěstounům nepřísluší oprávnění žádat o udělení souhlasu s podáním žádosti o změnu příjmení nezletilého*“.¹⁵⁶ Obdobně jako je tomu u změny jména či změny školského zařízení je tomu i u správy jmění dítěte. Při správě jmění má pěstoun výslovné oprávnění pečovat o jmění dítěte v běžných záležitostech. Z toho vyplývá, že právní jednání, které se týká podstatného nakládání s jměním dítěte, činí i nadále rodiče. K těmto právním jednáním zpravidla pěstouni na přechodnou dobu potřebují souhlas soudu.¹⁵⁷ Dle mého názoru je ovšem situace, kdy má dítě svěřené do pěstounské péče na přechodnou dobu značné jmění spíše výjimečná.

V případě, kdy dojde k neshodě mezi pěstounem a rodiči ve významné záležitosti týkající se dítěte, jako je volba školy, zásah do integrity, může na návrh z jednoho z nich rozhodnout soud podobně jako u neshody mezi rodiči dle § 877 OZ. Může tedy ze strany soudu dojít k nahrazení souhlasu nebo rozhodnutí ve věci. Rovněž je možné, aby soud rozhodl o změně práv a povinností pěstouna. V takovém případě může soud pěstounovi přiznat i jiná práva a povinnosti než v zastupování a správu jmění v běžných záležitostech.¹⁵⁸

Děti, které přicházejí do pěstounské péče na přechodnou dobu, bývají často velmi zmatené a deprivované. Je tedy nezbytné, aby pěstounská rodina byla k dítěti

¹⁵⁵ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, HRUŠÁKOVÁ, Milana, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II: Rodinné právo (§ 655-975), Velké komentáře*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2020, s. 1154.

¹⁵⁶ Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 7.4.2016, sp. zn. 25 Co 89/2016.

¹⁵⁷ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, HRUŠÁKOVÁ, Milana, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II: Rodinné právo (§ 655-975), Velké komentáře*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2020, s. 1151-1152.

¹⁵⁸ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, HRUŠÁKOVÁ, Milana, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II: Rodinné právo (§ 655-975), Velké komentáře*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2020, s. 1158-1159.

přátelská a dítě se cítilo vítané a přijaté do rodiny. Je nutné mít na paměti dočasnost institutu, proto pěstoun musí dítěti projevit náklonost s určitým odstupem, aby se vzájemná, a především dočasná vazba zbytečně neprohlubovala.¹⁵⁹ Pěstouni na přechodnou dobu musí zvládat komunikaci s dítětem, obzvlášť pokud je ve vyšším věku. Dítě si klade mnoho otázek jako „kdo jsem?“, „po kom jsem?“, „jakou mám hodnotu?“, „kam patřím?“, „jaké mám v životě šance?“ apod. Pěstouni by měli být připraveni na obdobné otázky a měli by umět na ně přiměřeně odpovědět. Úkolem pěstouna je i vysvětlení principu pěstounské péče na přechodnou dobu, sdělit dítěti, kde jsou jeho rodiče, proč bylo odebráno či kam bude umístěno následně. Pěstouni by mimo výše zmíněná témata měli s dětmi hovořit i o jejich rodičích. Toto téma může být pro pěstouny náročné, a to zejména z důvodu, že rodiče mnohdy dítěti ublížili, či ho dokonce týrali, zanedbávali, zneužívali. V takových situacích nelze rodiče dítěte obdivovat, ale je nutné o nich mluvit s úctou.¹⁶⁰ Z mého pohledu je proto nutné, aby pěstouni na přechodnou dobu byli osoby povahově vyrovnané a psychicky odolné. K tomu, aby si dítě vytvořilo identitu, potřebuje znát svoji minulost a rodinu.

Jedna z metod, jak pomoc dítěti pracovat se svojí minulostí je „kniha života“. Pěstouni na přechodnou dobu se mohou pokusit dohledat vše o minulosti dítěte, co se z minulosti dohledat dá. Hlavním úkolem knihy je však dokumentace doby, po kterou je dítě svěřeno do pěstounské péče na přechodnou dobu. Do knihy by dočasní pěstouni měli zaznamenávat vše významné, co dítěti v budoucnu pomůže pochopit kým je.¹⁶¹ Kniha života je zpravidla tvořena fotografiemi s popisky, může ale obsahovat i předměty jako např. lístek z první návštěvy divadla či první namalovaný obrázek. Kniha se po skončení pěstounské péče na přechodnou dobu předává rodině, které dítěte bude svěřeno. Pro tuto rodinu je kniha rovněž velkým přínosem a mají zaznamenanou minulost a dětství svěřeného dítěte.

Dalším úkolem, který stojí před pěstouny na přechodnou dobu, je správná komunikace a předávání informací o dítěti dalším osobám a institucím. Pěstoun musí důkladně zvažovat, komu a jaké informace o dítěti poskytuje. Sdělené informace o dítěti by se měly lišit např. u učitele a u souseda. Osobám, které nejsou

¹⁵⁹ GABRIEL, Zbyněk, NOVÁK, Tomáš. *Psychologické poradenství v náhradní rodinné péči*. Praha: Grada, 2008, s. 60.

¹⁶⁰ BUBLEOVÁ, Věduna. *Základní informace o pěstounské péči a péči poručníka*. 3. vydání. Praha: Středisko náhradní rodinné péče, 2014, s. 18-19.

¹⁶¹ BUBLEOVÁ, Věduna. *Základní informace o pěstounské péči a péči poručníka*. 3. vydání. Praha: Středisko náhradní rodinné péče, 2014, s. 20.

blízké dítěti ani rodině, se zpravidla používá pouze křesní jméno dítěte a neudávají se další podrobnosti z jeho života, soukromí. Veškeré tyto kroky slouží k ochraně dítěte a jeho okolí. Existuje totiž riziko, že nevhodně poskytnuté informace budou v budoucnu zneužity proti dítěti a jeho rodině.¹⁶²

Průběh péče o dítě a jeho vývoj sleduje obecní úřad obce s rozšířenou působností. Dozorové návštěvy mají stanovenou minimální frekvenci, a to jednou za tři měsíce v prvních šesti měsících trvání pěstounské péče na přechodnou dobu a následně pak nejméně jednou za půl roku.¹⁶³ Pěstouni jsou povinni se této kontrole podrobit, pustit zaměstnance do svého obydlí, popřípadě do jiného prostředí, kde dítě žije a poskytnout mu veškeré informace, listiny a doklady, potřebné pro zhodnocení péče o svěřené dítě.¹⁶⁴ Pěstoun v průběhu péče o dítě spolupracuje i s klíčovým pracovníkem organizace, se kterou má pěstoun uzavřenou dohodu o výkonu pěstounské péče na přechodnou dobu. Pracovník sleduje naplňování dohody o výkonu pěstounské péče na přechodnou dobu. Mezi jeho povinnosti spadá být alespoň jednou za dva měsíce v osobním kontaktu s pěstounem a svěřeným dítětem.¹⁶⁵

3.3 Kontakt s biologickou rodinou

U všech forem pěstounské péče se počítá s možností kontaktu mezi dítětem a jeho původní rodinou, nicméně u pěstounské péče na přechodnou dobu je na kontakt s rodinou kladen ještě větší důraz. „Vzhledem k tomu, že se v řadě případů počítá s možností návratu dítěte do původní rodiny, je podpora kontaktu mezi dítětem a jeho rodinou jedním ze základních pilířů pěstounské péče na přechodnou dobu. Pěstouni jsou na tuto část svojí práce zvláště připravováni a měli by být také průběžně podporováni v její realizaci.“¹⁶⁶ Dle § 47a odst. 2 písm. h) ZSPOD, jsou pěstouni povinni udržovat, rozvíjet a prohlubovat sounáležitosti dítěte s osobami dítěti blízkými, zejména s rodiči a umožnit styk rodičům s dítětem v pěstounské

¹⁶² PAZLAROVÁ, Hana. *Pěstounská péče: manuál pro pomáhající profese*. Praha: Portál, 2016, s. 162.

¹⁶³ § 19 odst. 4 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

¹⁶⁴ § 53 odst. 2 a odst. 3 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

¹⁶⁵ § 47b odst. 5 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

¹⁶⁶ PAZLAROVÁ, Hana. *Pěstounská péče: manuál pro pomáhající profese*. Praha: Portál, 2016, s. 163.

pěči, pokud soud rozhodnutím nestanoví jinak. Tento požadavek odlišuje institut pěstounské péče zejména od osvojení.¹⁶⁷

Cílem kontaktu je umožnit dítěti setkání se svými rodiči v bezpečném prostředí tak často, jak to dítě potřebuje a takovým způsobem, který dítěti umožní strávit tento čas s rodiči pozitivně. Kontakt je velmi důležitý pro vývoj dítěte a jeho vlastní identity, v některých případech může být i terapeutickým prostředkem.¹⁶⁸

Do pěstounské péče na přechodnou dobu jsou svěřovány i děti, které svým rodičům byly odebrány z důvodu týraní, zanedbávání, jejich závislosti na návykových látkách apod. Z toho důvodu plynou z povinnosti umožnění styku dítěte s rodiči často velké obavy. Mnoho dětí se do pěstounské péče na přechodnou dobu nedostane právě z důvodu potencionálního strachu z kontaktu s biologickou rodinou. Pěstouni na přechodnou dobu mohou mít celou řadu otázek ohledně kontaktu s rodinou dítěte. Jedná o otázky „jací budou rodiče dítěte?“, „jaká mají rodiče dítěte práva?“, jak bude kontakt probíhat?“ apod.¹⁶⁹ Na tyto otázky se zaměřuje příprava a vzdělávání pěstounů na přechodnou dobu. Rovněž pracovníci obecního úřadu obce s rozšířenou působností a klíčoví pracovníci organizace, se kterou má pěstoun uzavřenou dohodu o výkonu pěstounské péče na přechodnou dobu, jsou připraveni na tyto otázky a na jejich zodpovězení.

Kontakt dítěte s rodiči a osobami blízkými může probíhat za přítomnosti sociálního pracovníka orgánu sociálně-právní ochrany dětí a organizací, se kterou má pěstoun uzavřenou dohodu o výkonu pěstounské péče na přechodnou dobu. Tento kontakt musí být nastaven pro každé dítě zcela individuálně. Sociální pracovník nastaví s účastníky čas, místo, intenzitu kontaktu a zajistí připravenost všech zúčastněných na setkání. Sociální pracovník je přítomen po celou dobu kontaktu a po jeho skončení vyhodnocuje rizika a přínosy tohoto kontaktu s ohledem na stav dítěte.¹⁷⁰ Pro všechny účastníky kontaktu je dobré si před setkáním vytvořit dohodu o kontaktech, kde jsou jasně stanoveny podmínky a pravidla kontaktu. Dohoda by se měla stát součástí individuálního plánu sociálně-právní ochrany dítěte. V dohodě je zohledněno rozhodnutí soudu, přání dítěte,

¹⁶⁷ § 47a odst. 2 písm. h) zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

¹⁶⁸ VLČKOVÁ, Helena a kol. *Metodika pro asistovaný kontakt dítěte s biologickou rodinou*. Říčany: Rozum a cit, z.s, 2015, s. 6.

¹⁶⁹ BUBLEOVÁ, Věduna. *Základní informace o pěstounské péči a péči poručníka*. 3. vydání. Praha: Středisko náhradní rodinné péče, 2014, s. 20-21.

¹⁷⁰ UHLÍŘOVÁ, Veronika. *Kontakt dítěte v náhradní rodinné péči s biologickou rodinou*. Nový bor: Velký vůz Sever, 2014, s. 23.

názory a možnosti pěstounů a názory sociálního pracovníka.¹⁷¹ Pravidla kontaktu, která jsou zahrnuta v dohodě, jsou právo na předčasné ukončení setkání, vzájemný respekt, nastavení oslovení každého člena, slušné chování apod. Všichni účastníci musí s těmito pravidly být seznámeni. Dohoda o kontaktech obsahuje jména a kontakty účastníků, formu kontaktu, místo setkání, délku setkání, okolnosti předání dítěte a další důležité informace.¹⁷² V dohodě by měly být specifikovány okolnosti, za kterých se kontakt přeruší nebo neuskuteční. V praxi se jedná o situace, kdy se rodič dítěte dostaví pod vlivem návykových látek, bude agresivní nebo pokud se některý z účastníků nebude cítit v bezpečí.¹⁷³

Při sestavení formy a intenzity kontaktu musí sociální pracovník zohlednit účel kontaktu, tedy zda má kontakt za cíl návrat dítěte do rodiny či nikoli, jaký má dítě vztah s rodiči nebo jaká jsou případná rizika.¹⁷⁴ Formy kontaktu mohou být v podobě přímých kontaktů, tedy setkání, i nepřímých v psané formě nebo telefonicky. Kontakt prostřednictvím internetu a sociálních sítí může probíhat kdykoliv, a to i bez vědomí pěstounů. Tento kontakt může probíhat zcela nekontrolovaně, ovšem pokud je tato komunikace dítěti přínosem, není třeba do ní vstupovat. Bohužel často se v praxi lze setkat s rodiči, kteří písemnou komunikací narušují fungování dítěte v pěstounské péči na přechodnou dobu. Rodiče mohou slibovat, že si pro něho přijdou nebo si ho vezmou k sobě, což ale nikdy neudělají.¹⁷⁵ Kontakt může probíhat i prostřednictvím dopisů či pohlednic. Tato forma kontaktu se často využívá v případě pobytu rodičů ve výkonu trestu či vazbě. Další formou je telefonický kontakt. Rovněž je lepší, pokud pěstoun o telefonickém kontaktu dítěte s rodičem ví a může ho regulovat. Je vhodné domluvit se s rodinou dítěte, že bude mít telefonní číslo pouze na pěstouna, který může vyhodnotit situaci a předat telefon dítěti či nikoli.¹⁷⁶

Přímý kontakt mezi dítětem a jeho rodinou je nejvýznamnější, jelikož osobní setkání jsou nejdůležitější interakcí mezi rodiči a dětmi. Tato setkání je

¹⁷¹ PAZLAROVÁ, Hana. *Pěstounská péče: manuál pro pomáhající profese*. Praha: Portál, 2016, s. 174-175.

¹⁷² UHLÍŘOVÁ, Veronika. *Kontakt dítěte v náhradní rodinné péči s biologickou rodinou*. Nový bor: Velký vůz Sever, 2014, s. 22.

¹⁷³ PAZLAROVÁ, Hana. *Pěstounská péče: manuál pro pomáhající profese*. Praha: Portál, 2016, s. 176.

¹⁷⁴ UHLÍŘOVÁ, Veronika. *Kontakt dítěte v náhradní rodinné péči s biologickou rodinou*. Nový bor: Velký vůz Sever, 2014, s. 18.

¹⁷⁵ KOCOURKOVÁ, Jana, ČERNÁ, Ria. *Kontakt dětí v náhradní rodinné péči s biologickou rodinou*. Praha: Nadace Sirius, 2018, s. 20.

¹⁷⁶ MPSV. *Pěstounství je profese*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2015, s. 24.

vhodné konat v neutrálním prostředí a zpravidla za přítomnosti sociálního pracovníka, případně může být přizván i psycholog. Volba prostředí by se měla řídit potřebami dítěte. Pracovník dbá na to, aby se dítě cítilo při setkání bezpečně a nehrozila mu psychická újma. S pracovníkem je vhodné dopředu stanovit, koho dítě u setkání chce mít (pěstoun, sourozenec) a co by chtělo dělat. Při prvních setkáních může pracovník pomoc dítěti i příbuzným překonat počáteční rozpaky a naplánovat společný čas.¹⁷⁷ V praxi jsou u těchto setkání zpravidla přítomni pracovníci organizace, se kterou má daný pěstoun uzavřenou dohodu o výkonu pěstounské péče na přechodnou dobu. Sociální pracovníci orgánů sociálně-právní ochrany dětí se setkání účastní v menší míře, a to z důvodu časové vytíženosti.

V praxi často dochází k vynucenému kontaktu, který může na dítě působit negativně. Může se jednat o kontakt dětí s rodiči, kteří je zneužívali nebo týrali. V této situaci je na zvážení, zda tento kontakt uskutečnit. Při stanovení kontaktů musí být zohledněn aktuální psychologický vývoj dítěte. Dítě se může chtít setkat s rodinou, ale pro tento krok není dostatečně zralé a konfrontace s rodinou pro něj může znamenat velkou zátěž. V případě, kdy by kontakt s rodinou dítě poškozoval, se může pěstoun obrátit na soud, aby rozhodl o změně kontaktu, jeho omezení nebo jeho úplném zákazu.¹⁷⁸

Přes obavy pěstounů z kontaktu s rodinou dítěte se jedná o velmi důležitý nástroj hlavně pro následný proces předání dítěte zpět do rodiny. Rodiče se při kontaktu učí s dětmi pracovat. Dítě je na své rodiče zvyklé a případné navrácení k biologickým rodičům pro něj nemusí být tak psychicky náročné. Zároveň, jak již bylo zmíněno výše, pěstouni dítě zastupují jen v běžných záležitostech a u mnoha kroků je nutný souhlas rodičů jakožto zákonných zástupců. V případě dobré komunikace mezi pěstouny a rodiči je vyřizování záležitostí jako např. změna školského zařízení mnohem snadnější. Vzhledem k tomu, že pěstounská péče na přechodnou dobu je poměrně výrazně časově ohraničena, je při ukončení péče pro pěstouny snazší, pokud znají biologické rodiče dítěte a vědí, ke komu se dítě vrací a že dítěti již bude věnovaná potřebná péče.

¹⁷⁷ MPSV. *Pěstounství je profese*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2015. s. 25.

¹⁷⁸ BUBLEOVÁ, Věduna. *Základní informace o pěstounské péči a péči poručníka*. 3. vydání. Praha: Středisko náhradní rodinné péče, 2014, s. 22.

3.4 Hmotné zabezpečení pěstounské péče na přechodnou dobu

Pěstounská péče je státem podporovaná forma náhradní rodinné péče a zákon za tímto účelem v § 47e a násl. ZSPOD upravuje dávky pěstounské péče.¹⁷⁹ Pěstounská péče na přechodnou dobu je specifická oproti „klasické“ pěstounské péči, a to dopadá i na dávky pěstounské péče. Pěstouni a svěřené děti mají nárok pouze na příspěvek na úhradu potřeb dítěte, odměnu pěstouna a příspěvek při převzetí dítěte.¹⁸⁰ Na základě zákona č. 363/2021 Sb., kterým se mění ZSPOD, byla zrušena ke dni 1.1.2022 dávka pěstounské péče – jednorázový příspěvek při ukončení pěstounské péče. Tato dávka byla nahrazenou zaopatřovacím příspěvkem jednorázovým.¹⁸¹

3.4.1 Příspěvek na úhradu potřeb dítěte

Nárok na příspěvek na úhradu potřeb dítěte má nezletilé nezaopatřené dítě, které je svěřené do péče osoby v evidenci. Tento příspěvek představuje dávku nahrazující výživné dítěte. Rodiče dítěte hradí výživné státu, resp. Úřadu práce ČR, kdy tento úřad je povinen vymáhat výživné při jeho neuhrazení. O příspěvek na úhradu potřeb dítěte žádá osoba v evidenci, které se také po dobu nezletilosti dítěte vyplácí.¹⁸²

Nárok na příspěvek na úhradu potřeb dítěte je zachován i po dosažení zletilosti dítěte. Podmínkou je, že se jedná o nezaopatřené dítě, které trvale žije a společně uhrazuje náklady na své potřeby s osobou, které byla do dosažení jeho zletilosti osobou pečující.¹⁸³ Rozhodným kritériem naopak není, zda dítě nabylo zletilosti v trvalé pěstounské péči či v pěstounské péči na přechodnou dobu.¹⁸⁴ Za neopatřené dítě se dle § 11 zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, považuje zletilá osoba do 26. roku věku, která se soustavně připravuje na budoucí povolání (např. studium), nemůže se soustavně připravovat na budoucí

¹⁷⁹ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. *Vyživovací povinnost rodičů k dětem v náhradní péči*. Právní rozhledy, 2005, 13(9), s. 307.

¹⁸⁰ MACELA, Miloslav. Komentář k § 47e. In MACELA, Miloslav, HOVORKA, Daniel, KRÍSTEK, Adam a kol. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí: Komentář*. [online]. Praha: Wolters Kluwer, 2020. [cit. 2022-2-28]. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/>.

¹⁸¹ Zákon č. 363/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

¹⁸² MACELA, Miloslav. Komentář k § 47f. In MACELA, Miloslav, HOVORKA, Daniel, KRÍSTEK, Adam a kol. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí: Komentář*. [online]. Praha: Wolters Kluwer, 2020. [cit. 2022-2-28]. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/>.

¹⁸³ § 47f odst. 2 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

¹⁸⁴ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 20.10.2015, sp. zn. 8 Ads 17/2015-49.

povolání nebo vykonávat výdělečnou činnost pro úraz nebo nemoc nebo z důvodů dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu pro který není schopen vykonávat soustavnou výdělečnou činnost.¹⁸⁵ Za neopatřené dítě nelze považovat to, kterému je přiznán invalidní důchod z důchodového pojištění pro invaliditu třetího stupně.¹⁸⁶

Výše příspěvku na úhradu potřeb dítěte se liší v závislosti, zda jde o dítě, které je závislé na pomoci jiné fyzické osoby či nikoli. Jedná se o fixní měsíční částku, které je odstupňována podle věku dítěte. V níže uvedené tabulce je zahrnuta výše příspěvku na úhradu potřeb dítěte, které není závislé na pomoci dle § 47f odst. 3 ZSPOD i výše příspěvku u dítěte závislého dle § 47f odst. 4 ZSPOD.

Tabulka 1: Výše příspěvku na úhradu potřeb dítěte za kalendářní měsíc

Věk dítěte	Dítě nezávislé na pomoci	Dítě ve stupni závislosti I. (lehká závislost)	Dítě ve stupni závislosti II. (střední závislost)	Dítě ve stupni závislosti III. (těžká závislost)	Dítě ve stupni závislosti IV. (úplná závislost)
Do 6 let	4.950 Kč	5.115 Kč	6.105 Kč	6.490 Kč	7.040 Kč
6-12 let	6.105 Kč	6.215 Kč	7.480 Kč	7.975 Kč	8.635 Kč
12-18 let	6.985 Kč	7.095 Kč	8.580 Kč	9.130 Kč	9.570 Kč
18-26 let	7.260 Kč	7.425 Kč	8.910 Kč	9.460 Kč	9.900 Kč

(Zdroj: vlastní zpracování, 2022)

„Dávka pěstounské péče není primárně určena na tvorbu jmění nezletilého či jeho rozšiřování, ale má hlavně sloužit k uspokojování jeho běžných denních potřeb a má být vyplácena osobě, která o dítě pečuje. Nakládání s touto částkou není neběžnou záležitostí, která by vyžadovala schválení soudem.“¹⁸⁷

¹⁸⁵ § 11 zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře.

¹⁸⁶ MACELA, Miloslav. Komentář k § 47f. In MACELA, Miloslav, HOVORKA, Daniel, KRÍSTEK, Adam a kol. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí: Komentář*. [online]. Praha: Wolters Kluwer, 2020. [cit. 2022-2-28]. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/>.

¹⁸⁷ Rozsudek Okresního soudu v Havlíčkově Brodě ze dne 27.4.2015, sp. zn. OP 119/2005.

3.4.2 Odměna pěstouna

Odměnu pěstouna lze považovat za formu finančního společenského uznání osobě, která pečuje o dítě jiných rodičů formou pěstounské péče na přechodnou dobu. Nárok na tuto odměnu má osoba v evidenci, která poskytuje dítěti zprostředkovanou pěstounskou péči na přechodnou dobu.¹⁸⁸ Nárok má rovněž osoba, která do dosažení zletilosti svěřeného dítěte byla jeho pěstounem, a to po dobu, kdy již zletilé bývalé svěřené dítě má nárok na příspěvek na úhradu potřeb dítěte kvůli nezaopatřenosti. Je-li dítě svěřené do péče manželů, náleží odměna pěstouna pouze jednomu z nich.¹⁸⁹

Výpočet odměny je vázán na koeficient minimální mzdy v závislosti na počtu svěřených dětí, jejich zdravotním stavu a typu pěstounské péče. Výše odměny pěstouna na přechodnou dobu za kalendářní měsíc činí od 1.1.2022.¹⁹⁰

Tabulka 2: Výše odměny pěstouna na přechodnou dobu k únoru roku 2022

	Žádné nebo 1 dítě	1 dítě ve stupni závislosti I	1 dítě ve stupni závislosti II až IV	Každé další dítě
Minimální mzda (16.200 Kč)	1,8 x minimální mzda	2,0 x minimální mzda	2,2 x minimální mzda	+ 0,3 x minimální mzda + 0,5 x minimální mzda (dítě ve stupni závislosti III nebo IV)
Odměna	29.160 Kč	32.400 Kč	35.640 Kč	+ 4.860 Kč + 8.100 Kč

(Zdroj: vlastní zpracování, 2022)

¹⁸⁸ MACELA, Miloslav, KŘÍSTEK, Adam. Komentář k § 47i. In MACELA, Miloslav, HOVORKA, Daniel, KŘÍSTEK, Adam a kol. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí: Komentář*. [online]. Praha: Wolters Kluwer, 2020. [cit. 2022-2-28]. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/>.

¹⁸⁹ § 47i odst. 1, odst. 2 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

¹⁹⁰ § 47j zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

kterému vyplývá nárok na sociální výhody z předpisů Evropské unie, kdy tato osoba nemusí mít na území České republiky bydliště.¹⁹⁶

3.4.6 Nárok na dávku pěstounské péče

Nárok na dávku pěstounské péče vzniká za předpokladu, že osoba splní všechny podmínky uvedené v ZSPOD. Nárok na výplatu dávky je podmíněn podáním žádosti o přiznání dávky, nejdříve však od kalendářního měsíce, ve kterém nabylo právní moci rozhodnutí krajského úřadu o zařazení této osoby do evidence pěstounů na přechodnou dobu. Dítěti svěřenému do pěstounské péče na přechodnou dobu náleží příspěvek na úhradu potřeb dítěte dnem vykonatelnosti usnesení o předběžném opatření či dnem vykonatelnosti rozsudku.¹⁹⁷ Oprávněná osoba musí dát písemný souhlas s tím, že státní orgány a další právnické a fyzické osoby mohou sdělit orgánům sociálně-právní ochrany skutečnosti, jenž prokazují nezaopatřenost dítěte, stupeň závislosti na pomoci jiné fyzické osoby, údaje o přihlášení se k trvalému pobytu a další potřebné údaje, které tvoří náležitosti žádosti.¹⁹⁸

V případě, že je dávka přiznána v nižší částce, než v jaké náleží, není nevyplacená vůbec, vyplacená v nižší částce, odepřená nebo přiznaná od pozdějšího data, zvýší se nebo se přizná ode dne nároku na dávku nebo jejího zvýšení. Nejdéle lze takto učinit do 3 let ode dne, kdy se o této skutečnosti orgán rozhodující o dávkách dozvěděl nebo o zvýšení, přiznání dávky požádala oprávněná osoba. Naopak za situace, kdy je dávka přiznána nebo vyplacená ve vyšší částce, než v jaké náleží, odejme se, sníží se nebo se její výplata zastaví, a to ode dne následujícího po dni, kdy uplynulo období, za které již byla dávka vyplacena.¹⁹⁹ Změny se mohou týkat např. věku dítěte, momentu, kdy dítě přichází do vyšší věkové kategorie, zdravotního stavu dítěte, kdy se může změnit stupeň jeho závislosti či změna skutečností rozhodných pro výši dávky na straně pěstouna v podobě počtu dětí, které jsou svěřeny do péče osoby.

¹⁹⁶ § 47o zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

¹⁹⁷ HOVORKA, Daniel. Komentář k § 47p. In MACELA, Miloslav, HOVORKA, Daniel, KRÍSTEK, Adam a kol. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí: Komentář*. [online]. Praha: Wolters Kluwer, 2020. [cit. 2022-2-28]. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/>.

¹⁹⁸ § 47p odst. 4 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

¹⁹⁹ § 47q zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

Nárok na dávku zpravidla nezaniká uplynutím času. Na druhé straně nárok na výplatu příspěvku na úhradu potřeb dítěte a odměny pěstouna zaniká ode dne, od kterého dávka náleží. Příspěvek při převzetí dítěte zaniká, pokud nebyl uplatněn do 1 roku ode dne převzetí dítěte nebo právní moci rozhodnutí soudu o svěřeni dítěte. Nárok na dávku zaniká také tehdy, pokud je oprávněná osoba ve vazbě, výkonu trestu odnětí svobody, výkonu ochranného opatření či zabezpečovací detence.²⁰⁰

Nárok na dávku pěstounské péče není předmětem dědictví a nelze ho postoupit ani dát do zástavy. V případě smrti oprávněné osoby po uplatnění nároku na dávku, vstupují do dalšího řízení a nabývají nárok na částky splatné do dne smrti osoby postupně manžel, děti, rodiče nebo osoba pečující.²⁰¹

3.4.7 Náležitosti žádosti a rozhodnutí

O přiznání dávek rozhoduje krajská pobočka Úřadu práce na základě písemné žádosti.²⁰² Žádost o dávku obsahuje skutečnosti prokazující nezaopatřenost dítěte, rozhodnutí o svěřeni dítěte do péče jiné osoby, nebo podaný návrh soudu na zahájení soudního řízení o svěřeni dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu, doklad prokazující stupeň závislosti dítěte na pomoci jiné osoby, doklad prokazující výši důchodu, čestné prohlášení, rozhodnutí krajského úřadu o zařazení osoby do evidence osob. Náležitosti se liší podle dávky, o kterou oprávněná osoba žádá.²⁰³

Rozhodnutí se v případě vyhovění žádosti pouze zaznamená do spisu a osoba oprávněná je o něm písemně vyrozuměna. V opačném případě, kdy dávka nebyla přiznána, byla odejmuta, snížena, zastavena je rozhodnutí vyhotoveno v písemné formě. Proti tomuto rozhodnutí lze podat odvolání, o kterém rozhoduje Ministerstvo práce a sociálních věcí a nemá odkladný účinek.²⁰⁴

²⁰⁰ § 47r zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

²⁰¹ § 47s zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

²⁰² § 47v zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

²⁰³ § 47w zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

²⁰⁴ § 47x zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

3.5 Povinnosti dítěte v pěstounské péči na přechodnou dobu

Dítě svěřené do pěstounské péče na přechodnou dobu má povinnost pomáhat dle svých možností a schopností v domácnosti a pokud má vlastní příjem, tak i přispívat na úhradu společných potřeb rodiny. Tato povinnost dítěte souvisí úzce s osobní péčí o dítě, výchovou dítěte a postupným přebíráním povinností v domácnosti, které přispívají k sociálnímu osamostatnění dítěte. Cílem je naučit dítě podílet se na chodu rodiny, zapojit se do jejího fungování a naučit se spolupracovat s ostatními členy domácnosti. Rozsah pomoci se odvíjí od věku dítěte, jeho zručnosti, zdravotního a mentálního stavu. Předmětné ustanovení § 968 OZ, nemá sloužit např. k pomoci při podnikání pěstounů. Příjem dítěte může vyplývat z výdělečné činnosti nebo z jeho jmění. Za příjem dítěte se nepovažuje příspěvek na úhradu potřeb dítěte a vyplácený důchod jako sirotčí nebo invalidní.²⁰⁵

²⁰⁵ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, HRUŠÁKOVÁ, Milana, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II: Rodinné právo (§ 655-975), Velké komentáře*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2020, s. 1157-1158.

4 Práva a povinnosti rodičů dítěte svěřeného do pěstounské péče na přechodnou dobu

Rodičům dítěte svěřeného do pěstounské péče na přechodnou dobu nezaniká vyživovací povinnost k dítěti. Dle ustanovení § 961 OZ stanoví soud rodičům rozsah výživného s ohledem na jejich možnosti, schopnosti, majetkové poměry a také odůvodněné potřeby dítěte. V případě, že vyživovací povinnost nemohou plnit rodiče, přechází na předky, tedy prarodiče, praprarodiče.²⁰⁶ Vyživovací povinnost stojí mimo rodičovskou odpovědnost, tedy pokud je rodič zbaven rodičovské odpovědnosti, je zachována jeho vyživovací povinnost. Rovněž neplnění vyživovací povinnosti není důvodem pro omezení nebo zbavení rodičovské odpovědnosti.²⁰⁷ Nárok dítěte na výživné tedy přechází na stát. Jedná se o případ legální cese, kdy výživné není plněno k rukám pěstouna a pěstoun nemusí výživné ani vymáhat. Současná právní úprava umožňuje v rámci rozhodnutí o svěření dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu stanovit výživné rodiči. V tomto případě bude Úřad práce ČR účastníkem řízení. V opačném případě, kdy v rámci rozhodnutí o svěření dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu není výživné stanoveno, podává krajská pobočka Úřadu práce ČR návrh soudu na stanovení výživného na toto dítě. Rozdíl mezi příspěvkem na úhradu potřeb dítěte a výživným stanoveným soudem náleží dítěti. Především právní úprava stanovila, že rozdíl se vyplácí pěstounovi. Současný občanský zákoník dává možnost soudu rozhodnout o způsobu platby a způsobu hospodaření s výživným.²⁰⁸ Tyto prostředky mohou být spořeny, mohou sloužit k okamžité spotřebě či kombinace z obou zmíněných.

Rodiče mají právo na informace o dítěti. Jedná se o důležité právo, jelikož rodiče jsou zpravidla i nadále zákonnými zástupci a rozhodují o podstatných záležitostech. Informace by měly být pravdivé a úplné, aby rodiče mohli rozhodovat v nejlepším zájmu dítěte. Tomuto právu rodičů odpovídá povinnost pěstouna na přechodnou dobu informovat rodiče o podstatných záležitostech a povinnost

²⁰⁶ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, HRUŠÁKOVÁ, Milana, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II: Rodinné právo (§ 655-975), Velké komentáře*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2020, s. 1142.

²⁰⁷ SVOBODA, Karel. *Rodičovství, osvojení a výživné dětí po rekonstrukci soukromého práva*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 107-128.

²⁰⁸ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, HRUŠÁKOVÁ, Milana, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II: Rodinné právo (§ 655-975), Velké komentáře*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2020, s. 1142-1143.

pěstouna udržovat, rozvíjet a prohlubovat sounáležitost dítěte s osobami blízkými (blíže kapitola 3.3.).²⁰⁹

Za neméně významné lze považovat právo rodiče požadovat dítě zpět do osobní péče. Pokud se rodiče dítěte domnívají, že překážka, která bránila ve výkonu osobní péče o dítě, je odstraněna, mohou podat soudu návrh na zrušení pěstounské péče. K navrácení dítěte do přirozené rodiny dojde tehdy, pokud překážky péče rodičů byly zcela odstraněny, nebo je jisté, že došlo k jejich zmírnění tak, aby obnovení pobytu dítěte u rodičů bylo v jeho nejlepším zájmu.²¹⁰

Do této kapitoly lze řadit i rodičovskou odpovědnost rodičů dítěte, které je svěřeno do pěstounské péče na přechodnou dobu, a která je zachována. Blíže je o ní pojednáno v kapitole č. 3.2.

²⁰⁹ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, HRUŠÁKOVÁ, Milana, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II: Rodinné právo (§ 655-975), Velké komentáře*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2020, s. 1152-1153.

²¹⁰ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, HRUŠÁKOVÁ, Milana, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II: Rodinné právo (§ 655-975), Velké komentáře*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2020, s. 1138-1139.

5 Předání dítěte do jiné náhradní rodinné péče, zrušení a zánik pěstounské péče na přechodnou dobu

5.1 Předání dítěte do jiné náhradní rodinné péče

Dočasnost pobytu dítěte u pěstounů na přechodnou dobu patří k základním principům tohoto institutu. Přesto je to obtížný moment pro všechny zúčastněné. Dobrá příprava a organizace odchodu dítěte může celou situaci všem usnadnit. Přechod dítěte do trvalé péče by měl být pečlivě a citlivě naplánován v individuálním plánu. Do plánování by měly být zapojeny všechny důležité osoby, které se na péči o dítě podílejí. Vhodné je v těchto situacích využít případové konference.²¹¹ Dítě může být osvojeno nebo svěřeno do pěstounské péče. Orgány sociálně-právní ochrany dětí hledají vhodné řešení pro dítě během celé doby pěstounské péče na přechodnou dobu. Správné předání musí splňovat hlavní předpoklady, že středem pozornosti jsou pocity dítěte a ne dospělých, nebo že koordinační roli v procesu by měl mít orgán-sociálně právní ochrany dětí, resp. jeho pracovník.²¹²

Proces přechodu je rozdělen na několik fází, jejichž cílem je vytvořit citové pouto s novou, přebírající rodinou. V první fázi seznámení musí být rozhodnuto, kdo celý proces přechodu bude koordinovat. Nejčastěji je tato role svěřena pracovníkovi doprovázejícího subjektu pěstounů, který by měl s pracovníkem orgánu sociálně-právní ochrany dětí vytvořit plán na přechod dítěte z pěstounské péče na přechodnou dobu. Nejdříve je vhodné zajistit setkání bez dítěte, kdy se pěstouni a nová rodina seznámí s informacemi o dítěti a o procesu předání. Následně může proběhnout setkání přebírající rodiny s dítětem.²¹³ V této fázi je například vhodné požádat stávající pěstouny o seznam věcí, které dítě aktuálně používá a má rádo.

Druhá fáze se zaměřuje na načítání péče, kdy budoucí rodina má možnost vidět, jak probíhá dosavadní péče o dítě, jak se k dítěti chovat, jak ho krmit, uspávat apod. Tato fáze by měla probíhat v rodině dosavadních pěstounů nebo v neutrálním

²¹¹ PAZLAROVÁ, Hana. *Pěstounská péče: manuál pro pomáhající profese*. Praha: Portál, 2016, s. 165.

²¹² Středisko náhradní rodinné péče. *Průvodce předání dítěte z pěstounské péče na přechodnou dobu do osvojení*. [online]. Středisko náhradní rodinné péče, 2021. [cit. 2022-3-10]. Dostupné z: https://www.nahradnirodina.cz/sites/default/files/pruvodce_pppd_pro_osvojitele.pdf.

²¹³ MPSV. *Pěstounství je profese*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2015, s. 28.

prostředí. Budoucí rodina by se měla chovat spíše jako návštěva a pouze pozorovat a načítat chování dítěte.²¹⁴ Tato fáze může trvat i několik návštěv, jindy zas může k načtení péče dojít velmi rychle. V praxi se často stanovuje frekvence a délka návštěvy, včetně konkrétních cílů, kterých má být dosaženo (např. předat rodině informaci, jak dítě uklidnit).²¹⁵

Další fází je přebírání péče o dítě. V této fázi návštěvy probíhají převážně stále u pěstounů, vhodné jsou ale i vycházky. Některé činnosti mohou být přenechány přebírající rodině. Je nutné vždy naslouchat dítěti a vyhodnotit situaci dle jeho chování. V této fázi může být přebírající rodina s dítětem i bez přítomnosti pěstouna, je ale nutné schválení ze strany orgánu sociálně-právní ochrany dětí.²¹⁶

Předposlední fáze představuje přípravu definitivního předání. Pracovník, který koordinuje proces přechodu dítěte, stanoví po domluvě s orgánem sociálně-právní ochrany dětí a všemi zúčastněnými termín definitivního přechodu dítěte k přebírající rodině. Pracovník by měl pomoci pěstounům připravit doklady a věci, které se budou předávat s dítětem. Pěstouni a jejich blízcí by měli dostat prostor pro rozloučení se s dítětem.²¹⁷ Pěstouni mohou dítě stále navštěvovat v nové rodině, musí ale být vždy jasně domluveno, jak tyto návštěvy budou probíhat, aby nedošlo k jakémukoliv újmě na psychickém zdraví dítěte.

Poslední fáze je den přechodu dítěte z pěstounské péče na přechodnou dobu k jiné rodině. U tohoto předání by měl být přítomen pracovník koordinující přechod dítěte, který zajišťuje, aby byly předány všechny doklady a další věci dítěte. Zároveň může pomoci s uzavřením dohody o předání dítěte z pěstounské péče na přechodnou dobu do nové rodiny. Tato dohoda obsahuje osobní údaje zúčastněných, přesný čas předání dítěte z pěstounské rodiny do péče přebírající rodiny, seznam věcí, které náleží dítěti a datum a podpis. V některých případech je úřadem práce považována za rozhodnou pro ukončení dávek pěstounské péče.²¹⁸

²¹⁴ Středisko náhradní rodinné péče. *Průvodce předání dítěte z pěstounské péče na přechodnou dobu do osvojení*. [online]. Středisko náhradní rodinné péče, 2021. [cit. 2022-3-10]. Dostupné z: https://www.nahradnirodina.cz/sites/default/files/pruvodce_pppd_pro_osvojitele.pdf.

²¹⁵ MPSV. *Pěstounství je profese*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2015, s. 28-29.

²¹⁶ Středisko náhradní rodinné péče. *Průvodce předání dítěte z pěstounské péče na přechodnou dobu do osvojení*. [online]. Středisko náhradní rodinné péče, 2021. [cit. 2022-3-10]. Dostupné z: https://www.nahradnirodina.cz/sites/default/files/pruvodce_pppd_pro_osvojitele.pdf.

²¹⁷ MPSV. *Pěstounství je profese*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2015, s. 29.

²¹⁸ MPSV. *Pěstounství je profese*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2015, s. 29.

Po definitivním předání by mělo dojít k plynulému rozvolňování vztahů mezi dítětem a pěstouny. Pokud by vztahy byly přerušeny ze dne na den kompletně, mohlo by dítě prožívat trauma podobné traumatu úmrtí pečující osoby. Návštěvy se konají ideálně následující den po definitivním předání, dále po 2-3 dnech, za týden a po delší době.²¹⁹ „Pokud dospělí zvládnou proces přechodu dítěte dobře, dítě mu rozumí, brzy pochopí, kdo jsou jeho pečující osoby. Již po několika dnech od přechodu dítěte z PPPD však v okamžiku únavy či nepohody hledá pomoc u rodiny, do které přešlo.“²²⁰

5.2 Zrušení pěstounské péče na přechodnou dobu

Zrušení pěstounské péče může navrhnout soud dítě, rodič nebo přímo pěstoun. Soud zruší výkon pěstounské péče na přechodnou dobu vždy, pokud o to požádá pěstoun. Pokud pěstoun již nemá zájem pečovat o dítě, není v souladu se zájmem dítěte v tomto prostředí setrvávat. Mimo jiné je výkon pěstounské péče na přechodnou dobu dobrovolný. Dalšími důvody pro zrušení pěstounské péče na přechodnou dobu jsou závažné nedostatky v péči na straně pěstouna nebo pokud pěstounská péče na přechodnou dobu neplní svůj účel. V případě neshody o podstatných záležitostech týkajících se dítěte mezi pěstounem a rodičem, může dojít rovněž k zrušení pěstounské péče na přechodnou dobu. Mezi podstatné záležitosti lze řadit rozhodování o vzdělání nebo pracovním uplatnění dítěte či při správě jmění dítěte. Soud zruší pěstounskou péči na přechodnou dobu i v případech, kdy dojde k podstatné změně poměrů, např. proto, že se rodiče znovu mohou ujmout péče o dítě. O zrušení pěstounské péče na přechodnou dobu rozhoduje příslušný soud rozsudkem. Účastníky řízení jsou rodiče, dítě zastoupené kolizním opatrovníkem a pěstoun. Dítě má právo se vyjádřit ke svojí situaci a s přihlédnutím k jeho věku a stavu by měl být názor zohledněn. Soud o zrušení rozhoduje v nesporném řízení, které je ovládané zásadou oficiality a zásadou vyšetřovací.²²¹

²¹⁹ Středisko náhradní rodinné péče. *Průvodce předání dítěte z pěstounské péče na přechodnou dobu do osvojení*. [online]. Středisko náhradní rodinné péče, 2021. [cit. 2022-3-10]. Dostupné z: https://www.nahradnirodina.cz/sites/default/files/pruvodce_pppd_pro_osvojitele.pdf.

²²⁰ MPSV. *Pěstounství je profese*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2015, s. 30.

²²¹ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, HRUŠÁKOVÁ, Milana, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II: Rodinné právo (§ 655-975), Velké komentáře*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2020, s. 1158-1159.

5.3 Zánik pěstounské péče na přechodnou dobu

Pěstounská péče na přechodnou ze své podstaty zaniká po uplynutí jednoho roku (s výjimkou svěřeni sourozenců, kdy se jeden rok počítá od svěřeni posledního sourozence). K zániku může dojít i několika jinými způsoby. Zánik nastává nabytím plné svéprávnosti dítěte dovršením 18. roku věku, příp. uzavřením manželství, či přiznáním svéprávnosti. U dítěte, které z důvodu duševní poruchy nenabyde plnou svéprávnost, zaniká pěstounská péče na přechodnou dobu zletilostí. Z povahy věci dále pěstounská péče na přechodnou dobu zaniká smrtí dítěte nebo pěstouna. Společná pěstounská péče na přechodnou dobu manželů zaniká rozvodem, kdy před tímto rozhodnutím musí být upraveno, kdo bude nadále výlučným pěstounem dítěte.²²²

²²² KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, HRUŠÁKOVÁ, Milana, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II: Rodinné právo (§ 655-975), Velké komentáře*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2020, s. 1160-1161.

6 Pozitiva a negativa pěstounské péče na přechodnou dobu

Pěstounská péče na přechodnou dobu, jako vše, má svá pozitiva i negativa. Za pozitivní je určitě nutné zmínit, že o dítě je pečováno v rodinném prostředí. Již nestor české psychologie prof. Matějček říká, že pro dítě je důležité vyrůstat v klidném, osobním a harmonickém prostředí. Psychologické rodičovství dává na stejnou úroveň jako biologické.

Další přínos pěstounské péče na přechodnou dobu lze spatřit v případě umístění dítěte, o které rodiče nechtějí nebo nemohou pečovat a udělí souhlas s osvojením nebo s dlouhodobou pěstounskou péčí. Dítě díky péči pěstounů na přechodnou dobu nemusí být na dobu, než k osvojení nebo pěstounské péči dojde, umístěno do ústavní péče.

Nicméně v současné době u pěstounské péče na přechodnou dobu spíše tu zápornou stránku. Převážná většina přechodných pěstounů je ochotna přijmout jedno dítě, nejraději mladšího školního věku. Jen málo pěstounů přijme dvě děti nebo větší sourozeneckou skupinu. Díky tlaku, aby děti vyrůstaly v rodinném prostředí, řeší orgán sociálně-právní ochrany dětí tuto situaci rozdělením sourozenců do různých pěstounských rodin na přechodnou dobu. Tím se dlouhodobě naruší sourozenecké i rodinné vazby.

Dalším negativem je umísťování dětí do pěstounské péče na přechodnou dobu bez ohledu na věk a závažnost důvodů, které vedly k odebrání dítěte z biologické rodiny. Někdy je zřejmé, že ke zlepšení rodinné situace ani za pomoci sanace rodiny nedojde a děti, hlavně sourozenecké skupiny a děti menšinového etnika, se nepodaří umístit do dlouhodobé pěstounské péče nebo adopce. Jednou z možností pro tyto děti je umístění do ústavní péče, zamezí se tak střídání prostředí. Nicméně přes tento fakt stále vnímám zakotvení přednosti pěstounské péče na přechodnou dobu před péčí ústavní, jako pozitivum. Každé dítě, které se díky tomuto institutu vyhne ústavní výchově, musí být považováno za úspěch.

Přechodná pěstounská péče trvá jeden rok, výjimečně ji soud může prodloužit. Za tak dlouhou dobu trvání pěstounské péče na přechodnou dobu mezi dítětem a pečující osobou přirozeně vzniká blízký vztah, který je pak násilně přerušeno ukončením pěstounské péče na přechodnou dobu. Dítě je tak vystaveno

neúměrně velké zátěži spojené se ztrátou vztahu, která může mít velmi negativní dopady na zdravý vývoj osobnosti dítěte.

Nekritické prosazování pěstounské péče na přechodnou dobu jako univerzálního řešení krizové situace dítěte vede k tomu, že o tento institut žádají i lidé, kteří žádostí řeší nezaměstnanost, finanční situaci a chybí jim motivace pomoci dětem. Rovněž je nutné podotknout, že vzhledem k tomu, že do pěstounské péče na přechodnou dobu jsou umísťovány traumatizované děti, v těchto rodinách se jim nedostane potřebné pomoci v důsledku absence vzdělání pěstounů v této oblasti.

Závěr

Cílem této diplomové práce bylo zhodnotit právní úpravu pěstounské péče na přechodnou dobu a podat ucelený přehled vzniku a výkonu tohoto institutu náhradní rodinné péče. Pěstounská péče na přechodnou dobu je velmi komplexní a zasahuje do více vědních oborů, zejména do psychologie, pedagogiky či sociologie. Tyto aspekty jsou v práci nastíněny velmi okrajově, přesto doufám, že se mi podařilo v práci obsáhnout nejdůležitější informace o tomto institutu včetně pohledu i právě např. psychologického. V práci se zaměřuji na průběh pěstounské péče na přechodnou dobu, a to od rozhodnutí stát se pěstounem až po předání dítěte do péče rodiny nebo jiné osoby.

Právní úprava pěstounské péče doznala značné změny až na základě novely z roku 2013. Tato novela přinesla podrobnější rozpracování pěstounské péče na přechodnou dobu a odstranila tak nedostatky, které obsahovala právní úprava z roku 2006. Při hodnocení účinné právní úpravy jsem došla k závěru, že zařazení pěstounské péče na přechodnou dobu do našeho právního systému bylo přínosné. Tento institut, i přes svoje negativní stránky, řeší nepříznivé situace dětí, které nemohou vyrůstat ve své biologické rodině. Pomocí pěstounské péče na přechodnou dobu jsou umisťovány děti do rodinného prostředí a nikoli do ústavní výchovy, čímž je naplněna funkce zamýšlená zákonem. Je nutné ovšem nevyužívat tento institut jako univerzální řešení pro každé dítě, které nemůže vyrůstat v biologické rodině. Vždy musí být zohledněn nejlepší zájem dítěte a ten může být i v podobě zachování sourozeneckých vazeb. Pro větší sourozenecké skupiny se obtížně vyhledávají pěstouni na přechodnou dobu a s ohledem na zachování vazeb je nutné zvážit, zda děti jednotlivě rozdělit do péče pěstounů na přechodnou dobu nebo zvolit ústavní péči.

Jako problematickou vnímám možnou délku trvání pěstounské péče na přechodnou dobu. Vzhledem k tomu, že tento institut je přechodný a pro dítě by mělo být nalezeno jiné vhodné prostředí v co nejkratším časovém úseku, považuji jeden rok za značně dlouhý. Během tohoto trvání si dítě s největší pravděpodobností vytvoří silné citové pouto k pěstounovi, a to je poté zpřetrháno. Dle mého názoru by doba měla být snížena alespoň na polovinu, tedy šest měsíců.

V dnešní době se setkáváme se stále častějším zájmem o pěstounskou péči na přechodnou dobu, než tomu bylo v letech předešlých. Zda se jedná o čistě kladný

vývoj není tak jednoznačné. Pěstouni na přechodnou dobu požívají poměrně vysoké finanční odměny pěstouna. V případě, že má pěstoun na přechodnou dobu svěřené jedno dítě činí tato odměna částku 29.160 Kč za měsíc. Existuje zde riziko, že někteří přistoupí k této péči právě z důvodů finančních a nikoli z důvodu pomoci dítěti. Na druhou stranu se domnívám, že mnoho lidí netuší, že tento institut je v České republice uplatňován. Z toho důvodu by byla např. vhodná rozsáhlejší kampaň, která by zvýšila informovanost laické veřejnosti a přispěla k získání nových zájemců o tento druh náhradní rodinné péče.

Požadavky kladené na osobu, která se chce stát pěstounem na přechodnou dobu se mohou zdát obsáhlé. Rovněž celý postup zařazení žadatelů do evidence může působit náročně. V tomto procesu je prověřován psychický i fyzický stav žadatele, a to poměrně detailně. Dále jsou žadatelé prověřováni z hlediska jejich zázemí, schopností starat se o dítě, a to včetně jejich rodiny, které je součástí domácnosti. Pěstoun v rámci přípravy na péči o dítě musí rovněž absolvovat přípravu, které je v zákonném rozsahu stanovena na minimálně 72 hodin. Pěstouni na přechodnou dobu musí absolvovat delší přípravu než klasičtí pěstouni, což je ale vzhledem ke specifiku tohoto institutu pochopitelné.

Na základě novely z roku 2013 mohou pěstouni uzavírat dohodu o výkonu pěstounské péče na přechodnou dobu i s pověřenými osobami. Z logiky věci mohou tyto pověřené organizace poskytnout pěstounům intenzivnější pomoc a mohou jim věnovat více času. Orgány sociálně-právní ochrany dětí mají značnou agendu a nemohou se s takovou intenzitou věnovat pěstounům. Rovněž tyto organizace poskytují širší nabídku pomoci, než je zakotveno zákonem.

Problém pro hladký výkon této péče může nastat při péči o dítě, resp. v rozhodování o záležitostech dítěte. Právní úprava stanovuje, že pěstoun může rozhodovat jen o běžných záležitostech dítěte, v ostatních případech je nutný souhlas rodiče či opatrovníka. Některé situace jsou naléhavé a díky tomuto požadavku může docházet k průtahům a nepříjemným komplikacím v řešení situace. Při péči o dítě čelí pěstouni i mnoho otázkám ze strany dítěte. Některé tyto otázky mohou být náročné. Pěstouni se musí umět vyrovnat s otázkami dítěte na jeho biologické rodiče a přes všechny stinné stránky rodičů na ně odpovídat kladně, přinejmenším neutrálně.

Dalším velmi těžkým úkolem, kterému musejí pěstouni čelit, je kontakt s biologickou rodinou dítěte. Tyto kontakty mohou být mnohdy velmi psychicky náročné. Rodiče mohou kontaktovat dítě za zády pěstouna či ho dokonce navádět proti němu. Nastávají i situace, kdy rodiče nedorazí na domluvenou schůzku a pěstouni toto chování musí vysvětlovat a ospravedlňovat dítěti. Dle mého názoru je pravidelný kontakt s biologickými rodiči dítěte v praxi spíše výjimečný. Mnohdy k němu po celou dobu pěstounské péče na přechodnou dobu nedojde. Přesto na tento kontakt musí být pěstouni náležitě připraveni.

Z mého pohledu nejtěžší fáze pro pěstouny nastane při předání dítěte do jiné péče či zpět do původní rodiny. Pěstouni jsou připraveni a seznámeni s faktem, že dítě budou mít jen přechodnou dobu, nicméně ukončení péče může být velmi náročné. Tato forma náhradní rodinné péče do jisté míry představuje vyšší psychickou zátěž než jiné formy. Pěstouni se starají o dítě, vychovávají ho, snaží se mu pomoc překonat jeho traumata, které má z minulosti a poté ho musí předat jiné rodině.

Přes některá negativa pěstounské péče na přechodnou dobu je cílem tohoto institutu ochrana dítěte před nepříznivým prostředím, které vzniklo v jeho vlastní rodině. Lze ho tedy považovat za zcela přínosný institut náhradní rodinné péče. V České republice již vyrůstá v takto milujících a pečujících rodinách mnoho dětí, o které nepečují vlastní rodiče. Díky pěstounské péči na přechodnou dobu se z nich mohou stát zdraví a sebevědomí jedinci.

Resumé

This diploma thesis is focused on foster care for a temporary period which is a special type of foster care. The purpose of the thesis was to evaluate the legislation of foster care for a temporary period and to describe the course of the origin and performance of foster care for a temporary period. This thesis consists of an introduction, six main parts, and a conclusion. The first part is focused on types of alternative care in a family background. The second part includes legislation, concept and purpose, requirement and the process of transferring a child to foster care for a temporary period. The next parts describe the rights and obligations of a foster parent and child and the rights and obligations of biological parents. The fifth part is focused on the process of transferring the child to another family. And finally, the last part deals with the positives and negatives of foster care for a temporary period.

The core regulation is to be found in Act. No. 89/2012 Coll., The Civil Code and Act No. 359/1999 Coll., On Social and Legal Protection of Children. The legislation of temporary foster care was adopted in legal order in 2006, because of a large number of children lived in institutional care. Foster care for a temporary period is used when parents are unable to care for a child. This institute takes priority over institutional care.

Foster care for a temporary period is limited to a maximum period of one year and the child may be entrusted only on the basis of a court decision. The foster parents must be able to care for child and also go through the whole process of inclusion in the register of applicants for foster care for a temporary period. In this process, the applicant's psychological and physical state is examined. The applicants must also undergo 72 hours of preparation. They work with the Socio-Legal Protection authority at all times. This person is exercising social and legal protection for children. After fulfilling all the requirements, foster parents are placed on the register of persons who can perform foster care for a temporary period.

After foster parents get the child they shall care for child as parents. However, they may only decide on the child's ordinary affairs and keep the child in touch with the biological family. Foster parents and their entrusted child are entitled to foster care benefits which is a great advantage of this institute. The child's

biological parents also have rights and obligations. These include, for example, the right to information about a child or the obligation to maintain a child.

Foster parents must be prepared to hand the child over to his or her biological family or another family. This process can be very difficult for foster parents and consists of several stages. The child gets to know the new family gradually and at short intervals, which gradually increase. Furthermore, foster care for a temporary period may be revoked at the request of the child, parents or foster parents when that application is decided by the court.

The advantage of this institute is that children do not have to grow up in institutional care and are cared for by a foster family. On the contrary, the main disadvantage is that siblings are separated because the foster family cannot take in more children.

Seznam použité literatury

Monografie a komentáře

1. BUBLEOVÁ, Věduna. *Základní informace o pěstounské péči a péči poručníka*. 3. vydání. Praha: Středisko náhradní rodinné péče, 2014. ISBN 978-80-87455-19-7.
2. *Dobry pěstoun: náhradní rodinná péče v ČR*. Tábor: Asociace poskytovatelů sociálních služeb ČR, 2018. ISBN 978-80-907053-2-6.
3. GABRIEL, Zbyněk, NOVÁK, Tomáš. *Psychologické poradenství v náhradní rodinné péči*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-1788-3.
4. HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka. *Rodinné právo*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2017. ISBN 978-80-7400-644-9.
5. KOCOURKOVÁ, Jana, ČERNÁ, Ria. *Kontakt dětí v náhradní rodinné péči s biologickou rodinou*. Praha: Nadace Sirius, 2018. ISBN 978-80-904801-6-2.
6. KONEČNÁ, Hana, SUDOVÁ, Markéta. *Jak dál s pěstounskou péčí na přechodnou dobu?* Praha: Středisko náhradní rodinné péče, 2011. ISBN 978-80-87455-23-4.
7. KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, HRUŠÁKOVÁ, Milana, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II: Rodinné právo (§ 655-975), Velké komentáře*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2020. 978-80-7400-795-8.
8. MATĚJČEK, Zdeněk. *Náhradní rodinná péče: průvodce pro odborníky, osvojitele a pěstouny*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-304-8.
9. MPSV. *Pěstounství je profesí*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2015. ISBN 978-80-7421-115-7.
10. MUZIKÁŘ, Ladislav, MACKOVÁ, Alena a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: Komentář*. Praha: Leges, 2016. ISBN: 978-80-7502-122-9.
11. NOVOTNÝ, Petr, IVIČIČOVÁ, Jitka a kol. *Nový občanský zákoník*. 2. vydání. Praha: Grada Publishing, 2017. 978-80-271-0431-4.
12. PAZLAROVÁ, Hana. *Pěstounská péče: manuál pro pomáhající profesí*. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-1020-7.

13. ROGALEWICZOVÁ, Romana, CILEČKOVÁ, Kateřina, KAPITÁN, Zdeněk a kol. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2018. 978-80-7400-713-2.
14. SMOLÍKOVÁ, Veronika. *Tradice pěstounské péče v českých zemích*. Ostrava: Key Publishing, 2014. ISBN 978-80-7418-218-1.
15. SVOBODA, Karel. *Rodičovství, osvojení a výživné dětí po rekonstrukci soukromého práva*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-512-2.
16. ŠVESTKA, Jiří, DVORÁK, Jan, FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník: komentář svazek II (§ 655-975)*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 978-80-7478-477-4.
17. TRNKOVÁ, Lucie. *Náhradní péče o dítě*. Praha: Wolters Kluwer, 2018. ISBN 978-80-7552-864-3.
18. UHLÍŘOVÁ, Veronika. *Kontakt dítěte v náhradní rodinné péči s biologickou rodinou*. Nový bor: Velký vůz Sever, 2014. ISBN 978-80-904801-6-2.
19. *Úmluva o právech dítěte a související dokumenty*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2016. ISBN 978-80-7421-120-1.
20. VÁVROVÁ, Alena. *Přípravy pro budoucí náhradní rodiče: (metodika)*. Praha: Středisko náhradní rodinné péče, 2012. ISBN 978-80-87455-16-6.
21. VLČKOVÁ, Helena a kol. *Metodika pro asistovaný kontakt dítěte s biologickou rodinou*. Říčany: Rozum a cit, z.s, 2015.
22. VRÁNOVÁ, Lucie. *Sociálně-právní analýza přechodné pěstounské péče v České republice*. Praha: Středisko náhradní rodinné péče, 2011. ISBN 978-80-87455-09-8.

Právní předpisy

1. Sdělení č. 209/1992 Sb., federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod
2. Sdělení č. 54/2001 Sb. m. s., ministerstva zahraničních věcí o přijetí Evropské úmluvy o výkonu práv dětí
3. Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., listina základních práv a svobod
4. Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

5. Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů
6. Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi
7. Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře
8. Zákon č. 134/2006 Sb., kterým se mění zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů.
9. Zákon č. 256/1921 Sb., o ochraně dětí v cizí péči a dětí nemanželských.
10. Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních
11. Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky
12. Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí
13. Zákon č. 363/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí ve znění pozdějších předpisů.
14. Zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování
15. Zákon č. 401/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony
16. Zákon č. 50/1973 Sb., o pěstounské péči
17. Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád
18. Zákon č. 561/2004 Sb., školský zákon
19. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
20. Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

Soudní rozhodnutí

1. Nález Ústavního soudu ze dne 31.12.2018, sp. zn. II. ÚS 2344/18–3
2. Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ze dne 26.2.2002, ve věci Kutzner proti Německu, č. 46544/99
3. Nález Ústavního soudu ze dne 12.5.2015, sp. zn. I. ÚS 2903/14-2

4. Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 7.4.2016, sp. zn. 25 Co 89/2016
5. Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 20.10.2015, sp. zn. 8 Ads 17/2015-49
6. Rozsudek Okresního soudu v Havlíčkově Brodě ze dne 27.4.2015, sp. zn. OP 119/2005

Internetové zdroje

1. Krajský úřad Plzeňského kraje. *Dotazník k žádosti o zařazení do evidence žadatelů vhodných stát se osvojiteli / pěstouny / pěstouny na přechodnou dobu*. [online]. Krajský úřad Plzeňského kraje, 2021. [cit. 2022-02-15]. Dostupné z: <https://www.plzensky-kraj.cz/zprostredkovani-pestounske-pece>.
2. Krajský úřad Plzeňského kraje. *Žádost o zařazení do evidence žadatelů vhodných stát se osvojiteli / pěstouny / pěstouny na přechodnou dobu*. [online]. Krajský úřad Plzeňského kraje, 2021. [cit. 2022-02-15]. Dostupné z: <https://www.plzensky-kraj.cz/zprostredkovani-pestounske-pece>.
3. MACELA, Miloslav, HOVORKA, Daniel, KŘÍSTEK, Adam a kol. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí: Komentář*. [online]. Praha: Wolters Kluwer, 2020. [cit. 2022-2-28]. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/>.
4. MACELA, Miloslav. *Informace o postupech spojených s umístováním dětí do pěstounské péče na přechodnou dobu po přijetí novely zákona č. 359/1999 Sb.* [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2013. [cit. 2022-2-23]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/umistovani_deti_PPPD.pdf/fb58f7da-a93c-6ef2-0602-40b7d7ee536d.
5. MPSV odbor posudkové služby. *Doporučený postup pro posudkové lékaře a posuzující krajské lékaře*. [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2014. [cit. 2022-02-16]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/372765/2015_4623_721_DP.pdf/00f86bb6-e0fd-4eb2-df8d-83beeb44a583.

6. MPSV. *Metodické doporučení č. 7/2009 k odbornému posuzování žadatelů o zprostředkování rodinné péče*. [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2009. [cit. 2022-02-16]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/files/clanky/7271/Metodicke_doporuceni_MPSV_c-7.pdf.
7. MPSV. *Statistická ročenka z oblasti práce a sociálních věcí*. [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2020. [cit. 2021-11-15]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/975025/Statisticka_rocenka_z_oblasti_prace_a_socialnich_veci_2020+%282%29.pdf/e3f61e52-d276-80c4-2f5b-c6ab8beb16a4.
8. MPVS odbor rodiny a ochrany práv dětí. *Informace k dohodám o výkonu pěstounské péče a správním rozhodnutím upravujícím práva a povinnosti podle § 47a odst. 2 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí*. [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2013. [cit. 2022-02-16]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/informace_dohody.pdf/d46b6072-7a41-22fc-4a5e-1f2eea0b29d4.
9. Pěstounská péče na přechodnou dobu. *Průběh pppd*. [online]. Pěstounská péče na přechodnou dobu, 2021. [cit. 2022-03-04]. Dostupné z: <https://www.rpp.cz/inpage/prubeh-pppd/>.
10. PLAČKOVÁ, Dagmar. *Zprostředkování pěstounské péče*. [online]. Plzeňský kraj, 2021. [cit. 2022-02-16]. Dostupné z: <https://www.plzensky-kraj.cz/zprostredkovani-pestounske-pece>.
11. Středisko náhradní rodinné péče. *Průvodce předání dítěte z pěstounské péče na přechodnou dobu do osvojení*. [online]. Středisko náhradní rodinné péče, 2021. [cit. 2022-3-10]. Dostupné z: https://www.nahradnirodina.cz/sites/default/files/pruvodce_pppd_pro_osvojitele.pdf.

12. Úřad práce ČR. *Dávky pěstounské péče a zaopatřovací příspěvky*. [online]. Úřad práce ČR, 2021. [cit. 2022-2-23]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/web/cz/davky-pestounske-pece-a-zaopatrovaci-prispevky1#Zaopat%C5%99ovac%C3%AD%20p%C5%99%C3%ADsp%C4%9Bvek%20jednor%C3%A1zov%C3%BD>.

Ostatní

1. Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.
2. KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. *Vyživovací povinnost rodičů k dětem v náhradní péči*. Právní rozhledy: časopis pro všechna právní odvětví, Praha: C. H. Beck, 2005, roč. 13, č. 9, s. 305-309. ISSN 1210-6410.

Seznam tabulek

Tabulka 1: Výše příspěvku na úhradu potřeb dítěte za kalendářní měsíc	48
Tabulka 2: Výše odměny pěstouna na přechodnou dobu k únoru roku 2022	49
Tabulka 3: Příspěvek při převzetí dítěte	51